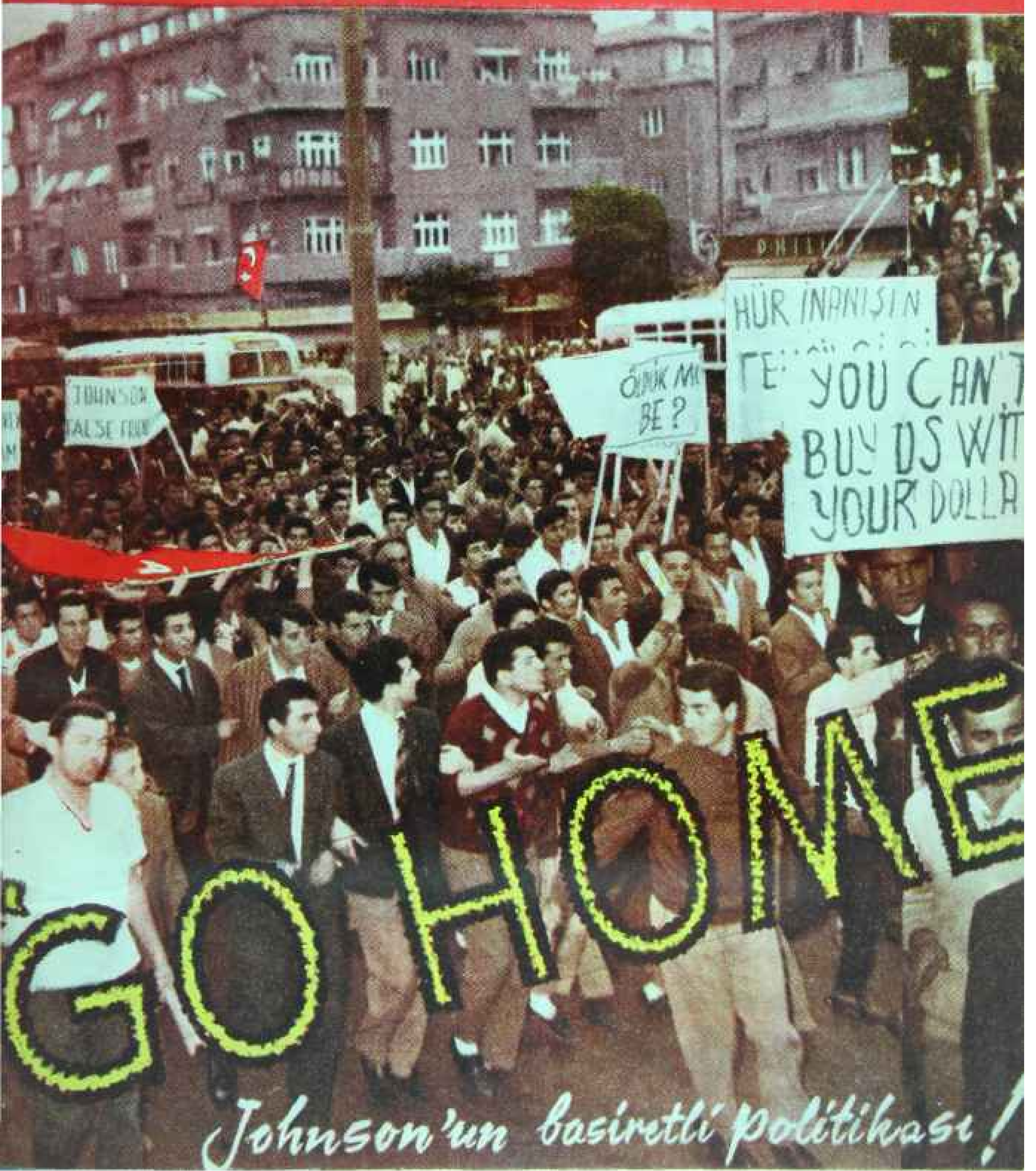
Bir Türkün Hisleri

Yazan : Metin TOKER

KİS

4 Eylül 1964

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

GO HOME

Johnson'un basiretli politikası!

(Basın: A — 9034) — 1168

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 533 Cilt: XXXI Yıl: 11

Sahibi
Mübin Toker
Başyazarı
Metin Toker

Yazı işleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Güneri Civaoğlu Teoman Erel Egemen Bostancı (İstanbul) Seyri Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil — Tiyatro : Lûtfi Ay — Sinema : Tarık Kakınç — Turizm: Daniyal Eriç — Dış Geziler: İlhami Soysal.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaası

Basıldığı yer
Hürriyet **Matbaası**

Ankara

Basıldığı tarih :
3.9.1964

Fiatı 1 lira

Kendi Aramızda-

Sevgili AKİS okuyucuları,

AKİS, Ankarada perşembe, İstanbulda ise cuma günleri piyasaya verilebilmektedir. Geçen hafta perşembe günü AKİS piyasaya verildikten birkaç saat sonra telefonlarımız harıl harıl işlemeğe başladı. Okuyucularımızın pek çoğu, heyecan dolu bir sesle, AKİSİ ve onu idare edenleri tebrik ediyorlardı. Geçen haftaki sayımızda YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarında yer alan "Go Home!" başlıklı yazı, haftanın konusu oldu. Nitekim perşembe günü saat 17,36 'da. Başkent sokaklarında gençler, A.B.D." nin Kıbrıs konusunda bize karşı takındığı tavrı protesto ediyorlardı. Gençlerin ellerinde taşıdıkları pankartlarda hep ayni ibare okunmaktaydı: "Go Home!"

Sonra, bütün hafta boyunca mitingler birbirini takip etti. Ankarada yapılan mitinglerin başlangıç noktasını, elbette ki gençlerin asil heyecanları ve haklı serzenişleri teşkil etmekteydi. Ama başlangıcı asil olan hareketler, bası çevreler tarafından başka başka yönlere kanalize edilmek istendi. İzmirdeki tahribatın, Ankaradaki ufak tefek yıkma ve kırma olayının temelinde yatan bu istismardır.

Bu mecmuada her zaman, kanun ve nizâmın, savunulduğunu, haklı hareketlerin bile kanun çerçevesinde ortaya konulmadı mı anlamını kaybedeceğini her vesile ile yazmışızdır Bir kere daha yazmakta fayda görüyoruz: Anayasanın vatandaşlara tanıdığı gösteri ve toplantı hürriyeti, ancak kanun çerçevesi içinde kullanıldığı takdirde makbuldür. Yoksa kanunsuz hareketlerin hangi noktada biteceğini kestirmenin imkanı yoktur,

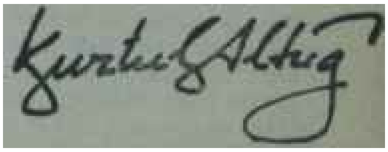
AKİS. çıktığından bu yana hep batılı demokrasinin ve onu savunanların safında olmuş ve zaman zaman kuzey rüzgârlarına yelken açanların tarizlerine hedef teşkil etmiştir. Biz bu sütunlarda daima, bağlı olduğumuz ittifakları savunmuş ve batılı bir anlayışın bu memlekette hakim olmasını istemişizdir. Ama dost bildiklerimizin, bırakınız müşkül anlarımızda yanımızda olmalarını ve bizimle ayni türküyü söylemelerini istemeyi, hiç değilse faydalı bir dost' olmalarını istemek de hakkımızdır. Kıbrıs olaylarının çıkmaza girdiği bir sırada, en yakın bildiğimiz "dost" un karşımızda yer alması, vefasızlığın ta kendisidir. İşte bir haftadır Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana caddelerinde yükselen "Go Home, Yankee!" nidalarının sebebi budur.

●

Bu hafta AKİS muhabirleri, Kıbrıs olaylarının sebep olduğu mitingleri adım adım izlediler ve gazetelerde bulanmıyacağınız bilgileri topladılar. Mitinglerin nasıl hazırlandığı, kimler tarafından başka yöne sevkedilmek istenildiğini, Hükümetin, Muhalefetin, Gençliğin tepkisinin ne olduğunu ancak "Mitingler" başlıklı yazıyı okuduktan sonra öğrenebileceksiniz. '

Bir başka ilginç yazı da, Metin Tokerin "Haftanın içinden" idir. "Bir Türkün Hisleri" başlıklı yazıyı pek çok okuyucumuzun zevkle, düşünerek okuyacağını tahmin ediyorum. Biz türkler, Kıbrıs meselesinin çıkmaza girdiği bu noktada pek çok şey düşünmekteyiz, ama hepimizin düşüncelerinin bir müşterek tarafı bulunmaktadır, işte Toker, yazısında bu müşterek noktaya parmak basmakta ve dostlarımızı ikaz etmektedir.

Saygılarımızla

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Ferit Melen
Yolculuk var

Seyahatler -- Maliye Bakanı Ferit Melenin başkanlığında bir heyet, Para Fonu ve Dünya Barakası yıllık guvernörler toplantısında bulunmak üzere, haftanın başlarında Sah günü Japonyaya gitti.

Melene bu seyahatte, Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Memduh Aytür, Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreterlik İktisadi İşler Yardımcısı Kâmuran Gürün, Merkez Bankası Genel Müdürü Ziya Kayla ve Hazine Genel Müdürlüğü Başyardımcısı Mahir Avlun refakat etmektedirler.

7 Eylülden 11 Eylüle kadar devam edecek olan bu toplantıda heyet mensupları, Konsorsiyum üyesi devletlerin temsilcileri ile görüşecekler ve 1965 Yılı Programının dış finansmanı ile ilgili kulis faaliyetinde bulunacaklardır. Bu arada Dünya Bankasından alınacak bir kredi de söz konusudur.

Geçen yılki guvernörler toplantısı Washington'da yapılmış ve Türkiyeyi temsilen bu toplantıya o saman Başbakan Yardımcısı bulunan Ekrem Alican ile Maliye Bakanı Ferit Melen katılmışlardı. Bu yıl da Kemal Satır görüşmelerde ilk günden itibaren bulunmak istemiş, ancak Parlâmentonun hafta içinde Perşembe günü için acele toplantıya çağırılması üzerine son dakikada bu seyahatini tehir etmek zorunda kalmıştır.

Heyetin Japonyaya hareketinden önce basına bir demeç veren Melen şunları söyledi:

"— Doksan devletin mümessillerinin katıldıkları bu toplantılarda, umumiyetle dünyanın ekonomik durumu, Banka ve Fon üyelerinin kalkınma gayretleri, az gelişmiş memleketlere yapılacak yardımlar, dünya ticaretinin geliştirilmesi, para istikrarı gibi bütün dünyayı ilgilendiren konular üzerinde durulur.

Bu yıl tahsisen bundan evvel Cenevrede Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma konferansında alınmış olan bazı kararlarla, dünya likidite meseleleri ve artan dünya ticareti karşısında yetersiz hale gelen dış tediye vasıtalarının ön plânda münakaşa konusu olması muhtemeldir.

Bu konferans aynı zamanda üyelere birbirleriyle temaslar yapmak imkânını vermektedir. Bu imkândan faydalanarak, biz de memleketimizi ilgilendiren çeşitli konuları Dünya Bankası, İktisadi Yardım Teşkilâtı ve diğer memleket mümessilleriyle tetkik etmeğe çalışacağız."

Yardımlar --Milletlerarası Gelişme Cemiyeti, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankasına 5 milyon dolarlık bir kredi açtı.

Dünya Bankasının bir şubesi olan Cemiyetin verdi-

ğı bu kredi, Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının malzeme ithalini gerektiren projelerinin finansmanında kullanılacaktır.

Banka yöneticileri ayrıca, iki yıllık döviz ihtiyacını karşılamak üzere, 20 milyon dolarlık bir kredi anlaşması için Avrupa malî çevreleri ile müzakere halindedirler.

Belediyecilik — Mahalli seçimlerden sonra işbaşına gelen belediyelerin renkleri belli olmağa başlamıştır. Seçildiği beldeye hizmet etmek amacında olanlarla, siyasi heveslerini, tatmin edip, maaşlarını yükselterek günlerini *gün* etmek isteyenler artık ayrılabilmektedir. Bu ikinci tip belediyeciler, gazetelerde yer alan eğlenceli haberlere bakılırsa -maalesef-, çoğunluğu teşkil etmektedirler. Ancak bu arada kendi imkân ve şartları içinde karınca kaderince bir şeyler yapmağa uğraşanların unutulması da pek iyi olmamaktadır.

Haftanın başlarında Salı günü, Hatayın Erzin bucağında yapılan küçük bir tören, genellikle gözden uzak kalan olumlu belediyecilik çalışmalarından birinin sonucudur. Bu bucakta, 1 milyon 829 bin liraya mal olan elektrik santralı açılmış ve Erzin elektriğe kavuşmuştur. Valinin ve çeşitli davetlilerin hazır bulunduğu açılış töreninde Erzinin sempatik Belediye Başkanı Kadir Karakurum heyecanını ortaya koyan tipik bir konuşma yapmış ve santralin nasıl tamamlandığını izah etmiştir.

Dünyadan Akisler

Ritm meselesi -- İngilterenin önemli meselelerinden biri daha, geçen haftanın içinde halledilmiş bulunmaktadır : Londradaki büyük otellerde yatakların altına birer lâzımlık konulması husıısu! Bu yolda bir karar alınması için eski devlet bakanlarından Sir George Mc Robert uzun bir süreden beri hem de çok ciddi ve müessir metodlarla!..- çalışmaktaydı.

Nihayet geçen hafta başarıya ulaşan Sir George Mc Robert, lâzımlığın faydalan hakkında, "Uykularında gezenler için de faydalıdır. Uykunun ritmini bozmadan kullanılır" şeklinde ilginç bir açıklama yapmıştır. Şimdi bu işten memnun İngiliz vatandaşları için merak konusu olan husus, Sir Robert'in uyku ritmi ile lâzımlık arasındaki ilişkileri ne şekilde bir çalışma ile tesbit ettiğidir.

Su **garip dünya!** — Bütün dünyadaki monokini yapıcı ve satıcılarında bir telâştır başladı: Bir amerikalı doktorun yayınladığı ilmi bir rapordan sonra artık hiçbir kadının monokini satın almaya kalkışmıyacağını sanarak ne yapacaklarını düşünüyorlar. Bu doktorun söylediğine bakılırsa, kadınların göğüsleriyle akılları birbirleriyle ters orantılıymış. Yâni, bir kadının göğsü ne kadar büyükse aklı o kadar küçük, göğsü nekadar küçükse aklı o kadar büyükmüş. Monokinicilere göre. bu açıklama kendi işlerine büyük bir sekte vuracakmış. Çünkü artık hiçbir kadın, göğüslerini göstererek akıl yeterliğini -veya yetersizliğini, ortaya koymak istemiyecekmiş.

Bununla beraber, cinsilâtifin psikolojisini iyi bilen bazı uzmanlar, kadınların, akıllarının azlığını göstermek pahasına da olsa, eğer gösterilecek türdense, göğüslerini açmaktan kaçınmıyacaklarını ileri sürmektedirler.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11, 4 Eylül 1964, Sayı: 533 Cilt: XXXI

Millet •

Karar saati

Şu anda, milletimizin çetin anlarında hemen daima olduğu gibi, milletin gözleri Yüksek Meclisine çevrilmiştir. Bu haftanın sonlarında bir araya gelecek olan millet temsilcileri Kıbrıs işiyle ilgili kesin kararlarını vereceklerdir. Meclis ya Kıbrıs işini, nihayetine kadar götürülmesi için İnönü Hükümetinin elinde bırakacaktır, ya da işi İnönü Hükümetinin elinden alarak başka fikirleri, başka usulleri olan bir başka grupun eline verecektir. Millet tarafından bilinmeyen, bu "başka fikirler" ve "başka usullerin ne olduğudur. Zira bugüne kadar Muhalefet organlarından gelen tak ses, Zafer gazetesinin "Muhalefet Adına" yaptığı açıklamadır: Türklerin idaresinde bir muhtar Kıbrıs kurmak ve dünya önünde, Adada kalacak ramların haklarını temin etmek! Ancak Zafer dahi, bu güzel neticeye hangi usullerin takibiyle varılacağı hususunda -belki kopya edilmesin diye- fikir vermekten dikkatle kaçınmıştır.

Enver Aka - Fuat Sirmen
Davetçiler

Meclisin toplantısında her halde yapılamayacak olan, bir yandan Hükümete bütün tenkitler bir ekseriyet tarafından yağdırılırken bu ekseriyetin, "Öyleyse işi eline al" teklifine sırt çevirmesidir. Görüşmelerin bir güven oylaması ile biteceğinden hiç kimse şüphe etmemektedir. Ekseriyet Hükümetin, tam yetkiyle işi tamamlamasını, hesaplaşmanın ondan sonra, neticeye göre yapılmasını, o zamana kadar kendisine elden gelen bütün yardımın yapılmasını ister; Hükümet yeni bir kuvvetle görevine devam eder. Zira, bütün üzücü gelişmelere rağmen Türkiyenin Kıbrıs üzerindeki bir tek hakkı dahi ortadan kalkmış değildir. Türkiye bu haklarının kullanılmasını, sadece, ertelemiştir. Hukuken Türkiye 1963 Noelinde hangi durumdaysa aynen o durumdadır. Bu manevra, bir görüşü olan bir hükümetin yapmasında mahzur olmayan manevradır. Çıkartmadan bombardımana, işi eline alacak bir yeni iktidar, değişik mülahazalarla hemen karar verebilir. Bu hafta toplanacak olan Meclis Hükümetin bir tasarrufunun değil, mülâhazalarının tartışmasını yapacaktır. Zira Kıbrıs konusunda ne türklerin, ne yunanlıların, ne Kıbrıslı ramların bir kesin tasarrufu olmuş değildir ve taraflar sadece, minder dışı kuvvetlere göre kendilerini ayarlayarak elense çekmişlerdir.

Ancak, bugün gayet samimi bazı çevrelerde dahi temiz bir saflıkla ortaya atılan meşhur Milli Koalisyonun bir manasızlık olduğu iyi bilinmelidir. Türkiye bir Milli Koalisyona değil, milli meseleleri milli menfaat gözlükleriyle gören partilere, siyasilere, gruplara, kuvvetlere muhtaçtır. Bu olmadıkça Milli Koalisyon hikâyeleri, kendileri için siyasî hayatın sonu gelmiş, tasfiyeye uğramış bir takım mânâsız siyasi teşekküllerdeki basübadelmevt meraklılarının balonlarından ibaret kalmaya mahkûmdur. Her halde görülen, İnönüde ve partisinde hiç böyle bir istidadın bulunmadığıdır.

Kıbrıs

Amerika çekildi

Bu satırların okunmakta olduğu sırada veya ondan biraz sonra Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Kıbrıstaki Alayının değiştirme birliğinin "kesin olarak" hangi tarihte Adaya çıkacağını resmen ilân edecektir. Bu husus, "Makariosun Kıbrısa dönmesinin beklenmesi için", 31 Ağustosta yapılacak değiştirmenin "bir süre" durdurulmasını rica eden devletlere, Amerikaya ve Yunanistana, Birleşmiş Milletlerin Genel Sekreterine tebliğ olunacaktır. Mevcut anlaşmaların bize verdiği bu en sarih hakka Makarios, söylediği gibi, ateşle karşı koymaya kalkıştığı takdirde Türkiye kendisini bu tecavüze cevap vermekte haklı sa-

Bir Türkün Hisleri

Metin TOKER

Şu anda amerikalılara karşı, millette derin bir hiddetin içinde bulunuyoruz. Daha bundan üç, dört ay önce bir sun halkın, Amerika tutumunu değiştirmediği takdirde "Go Home" diye bağıracağını anlamak için ne büyük bir diplomat, ne de yaman bir C.I.A ajanı olmaya lüzum vardı. Türklerin kırgınlıkları bu surede sözle sürülecek şekilde büyümüştür ve doğrudan doğruya Başkan Johnson'un bir gafı bardağı taşırarak hisleri saklanmaz hale getirmiştir.

Türklerin galeyanı açıkta geliştiği ve bugünkü netice bu sütunlarda dahi hemen aynen tahmin edildiği halde hala "Bize niçin kızıyorsunuz? Ne yapabilirdik?" diyen, sahiden üzülen amerikalılann varlığı hiç kimsenin meçhulü değildir. "O kadar iyilik ettikleri halde" amerikalıların dünyanın dört bir tarafında itilip sümürülmesi bu gibiler için anlaşılmaz bir sırdır. Bir temayül bunun sorumluluğunu mahalli komünistlere, aşın solculara, tahrikçi unsurlara yüklemektir. Ama, işte Türkiye! Ne komünisti var, ne aşın solcuları gerçek bir kudret sahibidirler, ne de tahrikçi unsurlar gösterilerin temelindedir. Buna rağmen Türkiye, bir ucundan ötekine, amerikalılara karşı hiddetle, nefrette doğrulmuş haldedir.

Otuz milyon türkten biri olarak, ben amerikalılara neden kızıyorum? Hiç kimse benim yeminli bir ameri, kan düşmanı olduğumu iddia edemez. Ben, rejimimizi ve dünya münasebetlerimizi seçtiğimiz hayat tarzının bir sonucu sayarım. Amerikanın emperyalist, koloniallst karakteri benim nazarımda hiç bir gerçek ifade etmeyen kaba ve boş bir propagandadır. Kapitalist sistemin kalesi olmak Amerikanın, bence, kusuru değil vasfıdır. Dünyada denge, Amerikanın görevlerini gereği gibi iİfasıyla yakından ilgilidir, Amerikaya karşı hiç bir peşin hükmüm yoktur, Amerikaya karşı olsa olsa sevgim vardır. Buna rağmen ben, delikanlılık çağında olsaydım yaşıtlarımla beraber sokağa' fırlardım ve ciğerlerimin bütün gücüyle "Go Home" diye haykırırdım.

Neden?

Amerika türk milletinin, yulardır beslediği bir hayâli yıkmıştır. Amerika, Türkiyenin bir tehlikeyle de değil, bir tehditle karşılaştığı. İlk an onu kalleşçe yalnız bırakmıştır. O Amerika ki, hür dünya nerede bir mücadeleye mecbur kaldıysa orada yanında Türkiyeyi bulmuştur: Korede, Kübada, Tonkin körfezinde..

Amerika, bizim insaf duygularından uzak olduğumuzu, onun liderlik vasfından dolayı maruz bulunduğu güçlükleri hiç takdir etmediğimizi sanmamalıdır. Türkler Amerikanın, kendilerini kayıtsız yunanlılara karşı tutmasını, NATO'nun bir müttefikine diğerinden tamamile farklı muamele etmesini istememişlerdir. Ama Amerika Türkiyeye. işin başından itibaren haklı bulunduğu nu. onun için Türkiyenin yanında olduğunu söylemiona müsbet bir son vaadinde bulunarak adım adım bütttn siperlerini terkettirmiştir. Ondan sonra da karşı miza "Ver şu Kıbrısı, kurtul yahu!" diye çıkmıştır.

Bu inanılmaz, ziyadesiyle bencil, son derece sevimsiz, türklerin hiç anlamadıktan bir davranıştır.

Ama Amerika bize, daha fenasını da yapmıştır.

Bugün dünyada hiç kimse harp istememektedir. Amerika harp istemiyor, Rusya harp istemiyor, NATO harp istemiyor, Türkiye harp istemiyor. Bizim yüzümüzden Amerika ile Rusyanın kapışması hiç bir türkün arzusu değildir. Hiç bir türk dünya savaşından bir menfaat beklememektedir. Aksine, iki blok arasındaki buzlar ne nisbette çözülürse Türkiye o kadar sevinir,

Rusya bu hava içinde Türkiyeye karşı bir çıkış yapmıştır. Rusyanın Kıbrısla ilgili ihtarına platonik bir gözdağından başka isim vermek güçtür. Kremlin, dikkat, le bakıldığında hiç bir şey söylememiştir. Kıbrıs askeri bir istilaya uğrarsa, Kibrisin hükümranlığı ve bağımsızlığı zedelenirse, Kıbrısın iki cemaatinin menfaatlerini barışçı yollardan sağlamak imkânı kalmazsa Rusya hareketsiz kalamazmış!

Rusya havaya konuşmuştur, fakat niçin öyle bir anda böyle konuştuğu ve kimi hedef güttüğü çocukların dahi anlayabileceği kadar açıktır. Nitekim Makarios da, Papandreu da bundan gerekli ibreti almışlardır.

Türkler işte bu sırada Amerikanın sesini beklemiş, lerdir Amerikanın Rusyayı tehdit etmesine, Amerikanın gerginliği arttıracak bir sert tutum almasına, Amerikanın atom ve hidrojen bombalarından bahsetmesine lüzum yoktu. Bunları Rusya da yapmamıştır. Ama Rusyanın Makariosa yaptığını, yıllardır güvenlik sistemimizin temeli saydığımız Amerika bize karşı yapabilirdi. O da aynı platonik tarzda, o da havaya bir mukabil lâf söyleyebilirdi. Diyebilirdi ki: Kıbrıs anlaşmalarının taraflarından biri, kendisine bu milletlerarası anlaşmalarla tanınmış bir hakkım kullandığından dolayı üçüncü bir kuvvet tarafından tecavüze uğrarsa Amerika hareketsiz kalmayacaktır."

Böyle bir Amerikaya biz canımızı verebilirdik. Bu bizim maneviyatımızı mı yükseltirdi? Bu bizi sergüzeşte mi teşvik ederdi? Yoo.. Rusyanın çıkışım biz gerçek ölçüsü içinde değerlendirdiğimizden dolayı bizim ne maneviyatımız bozulmuştur, ne de Kremlinden yükselen ses bizim hareket tarzımızda bir değişiklik yapmıştır. Ama Amerikadan, bir dosttan beklediğimiz buydu Bunun ye-. rine karşımıza, "Ver şu Kıbrısı da kurtul!" diyen, paniğe kapılmış bir Amerika çıkmıştır

Bugün Türkiyenin sokaklarında "Go Home" diye batıranlar bu hayâl sukutunu, bu hiddeti, böyle davranan- ara karşı türklerin, tabiatlarının icabı olarak duydukları küçümsemeyi haykırmaktadırlar. Amerika küçüklük etmiştir. Biz her şeyden çok küçüklükten rencide olan bir milletiz. Bizi hiç bir şey aldatılmak kadar, yan yolda bırakılmak kadar, budala yerine konulmak kadar yaralanamaz.

Stalinin 1946'da işlediği bu çeşit bir hata türk rus münasebetlerinde yıllar boyu tamir edilemeyen bir delik açmıştır. Johnson'ın türk-amerikan münasebetlerine indirdiği darbe uzun süre çok şeyde tesirini hissettirecektir

yacak ve bunu harp sebebi sayacaktır.

Cumhuriyet Hükümetinin kararı, amerikalıların, nihayet aradan çıktıklarını bildirmeleri günlerine tesadüf etmiştir. Gerçekten de haftanın ilk yarasında Dean Acheson Cenevrede bavullarını toplarken -ayni esnada, Perşembe günkü Meclis toplantısında hazır bulunmak üzere Çarşambaya Türkiyeye hareket edecek olan Nihad Erim de Cenevreden aldığı güzel eşyaları bavullara yerleştirmekteydi - Amerika Türkiyeye ve Yunanistana "arabuluculuk çalışmalarının bir netice vermediğini" bildirmekteydi. Washington Hükümetine göre Amerika kafasında bir formül bulmuş, bunu iki tarafa teklif etmişti. İki taraf da - Türkiye de, Yunanistan da - bunu reddetmişlerdi. O halde şimdi iki taraf da, ne halleri varsa görmek durumundaydılar. Amerika, bir çare keşfedeceğim diye, hem Ankarada, hem Atinada kafi prestij kaybetmişti.

Bu Amerika için "akıl yoluna dönüş" oldu. Zira Amerikanın işin başından beri anlamadığı veya anlamak istemediği, Türkiyeyle kapıştığı takdirde Türkiyenin elinin Amerika tarafından tutulacağını hesaplayan Makariosun ve Papandreunun uyuşmaz tutumlarını sadece bu yüzden devam ettirdikleriydi. Hatta Makarios, Grivas ve Papandreu buna güvenerek bir ara Enosisi emrivaki tarzında ilân edivermeyi bile düşünmüşlerdir. Fakat Türkiyenin ve Başbakan İnönünün kesin ihtarı buna cesaretlerini kırmıştır.

Şimdi rumlar, ruslara dayanarak Enosis. yapamayacaklarını büsbütün anladıklarından. Nasırdan dahi ümitlerini kesmiş, halde harbi veya barışı ellerinde tuttuklarını bilmektedirler. Adaya alayımızın bazı birliklerinin değiştirilmesi için çıkacak askerlerimizden tekinin burnunun kanaması veya rumların yeni bir umumî tecavüze girişmeleri barut fıçısının ateşlenmesine kâfi gelecektir.

Her halde bütün dünya türklerin, bu ihtimali önlemek için ellerinden' gelen her şeyi yapmış olduklarını insafla teslim etmektedir.

Nasırın yardımı!

Makarios bu hafta Kıbrısa, Kahireden eli boş dönmenin hüznü içinde geldi. Papaz Kahireye giderken bir türk müdahalesi karşısında Mısırın kayıtsız şartsız desteğini sağlayacağını umuyordu. Oysa iyi haber alan kaynaklardan belirtildiğine göre, Nasırla Makarios oturdukları pazarlık masasında önemli fikir ayrılıklarına düşmüşlerdir. Gerçi görüşmeler sonunda yayınlanan ortak bildiride kıbrıslı Papaz ile Nasır arasında Adanın toprak bütünlüğünün korunması ve Kıbrıs hal-

Grivas

Samimi bir zat!

Kıbrıslı çetecilerin arkasında kimin olduğu, türklerin katillerinin hangi silâhları kullandığı, kendilerine kimin yardım ettiği bugün Grivasın ağzından açığa vurulmuştur Grivas Limasolun on mil kadar uzağındaki Liopetri kasabasında bu hafta yaptığı bir konuşmada halka aynen şunları söylemiştir :

"— Bize yardım eden tek memleket Yunanistan olmuştur. Yunanistanın bize sağladığı desteği açıklamak zamanı bugün değildir. Ama biz yunan silâhlarıyla harbetmekteyizdir ve Yunanistanın haricinden ne bir tek kurşun, ne bir tek silah gelmiştir."

Bu Yunanistan, bizimle beraber teminatçı devlet olarak Londra ve Zürih anlaşmalarını imzalamış memlekettir. Bu memleketin, kendisini Makarios ve Grivastan farklı göstermeye çalışarak saf amerikalılan kandıran Başbakanı Papandrennun, bu açıklama karşısında söyleyecek bir sözü olmalıdır.

Bir papaz, bir çeteci ve bir ihtiyar demagogun elele oynadıktan oyun Türkiyede hiç bir zaman, hiç kimsenin meçhulü olmamıştır. Grivas haftanın başındaki o konuşmasında ortak hedefi de tereddüde mahal vermeyecek şekilde ilân etmiştir: "Kıbrıstan hiç bir toprak parçası feda etmeksizin kayıtsız şartsız Enosisi gerçekleştirmek,.." Papandreu bunun peşindedir, Makarios bunun peşindedir ve dünya lideri rolüne çıkmış talihsiz bir Amerika. Teksaslı Başkanının idaresinde bu üçbuçuk palikaryanın elinde maskara olmaktadır.

Böyle bir lider dönüp arkasına bakar. Bakar ama, arkasında zor adam görür!

kının self-detennination hakkı esas tutularak bir çözüm yolu bulunması üzerinde anlaşmaya varıldığı ve bunun için Nasırın Makariosa mümkün olan her çeşit yardımı yapacağı belir tümektedir ama, bu, Makariosun Kahireye giderken beklediği şey değildir,..

Gerçekten, Makarios Mısır başkentine hareket etmeden önce Lefkoşedeki ram gazetelerinin yazdıklarına bakılırsa, Papaz Kahire görüşmeleri sırasında Nasırdan Kıbrıs rumlarına ağır silâhlar, uçaklar ve torpito gemileri vermesini isteyecek, ayrıca ram uçaklarına Mısırdaki hava üslerinden faydalanma müsaadesi koparmaya çalışacakta. Rum gazeteleri, Mısır hava üslerinden faydalanacak uçakalrın Kıbrıs değil fakat yunan uçakları olduğunu gizlemeğe lüzum bile görmüyorlardı. Bilindiği gibi, uzun menzilli uçaklardan yoksun olan yunan hava kuvvetleri gerektiği zaman ve ânında Kıbrısa ulaşabilmek için büyük güçlük çekiyorlardı. Eğer Mısır Matoariosa üs vermeye razı olursa, bu güçlük ortadan kalkacak, yunan uçakları kolayca Kıbrısa uçabileceklerdi.

Papazın umduğu ve bulduğu

Kahireden gelen haberlere göre, Makariosun Mısır hava üslerinden faydalanmak dileği, Nasır üzerinde bir soğuk duş tesiri yapmıştır. İşin doğrusu, ötedenberi bütün gücüyle Orta Doğudaki yabancı üslere yüklenen ve bunların bir an önce tasfiye edilmesini isteyen Nasırdan kendi topraklarında yabancı bir ülkeye üs" vermesini beklemek, basiretsizliğin tâ kendisidir. Fakat Makarios, bu basiretsizliği göstermiştir. Papazın Kahirede kırdığı' ikinci pot da, oradaki ram topluluğa yaptığı konuşma sırasında söylediği sözlerdir. Şimdiye kadar Kıbrıs bağımsızlığının şampiyonu olarak görünmekte fayda uman Makarios, Papandreu ve Grivasın giriştikleri Enosis arttırmasında geri kalmamak için, Kahirede nihayet baklayı ağzından çıkarmış ve asıl amacın Enosis olduğunu söylemiştir. Oysa Nasır, Kibrisin Yunanistanla birleşmesini ve böylece NATO'nun Akdenizin göbeğine kadar girmesini en büyük üzüntüyle karşılayacak insanların başında gelmektedir.

Nasırın Kıbrıs konusunda gözönün de tuttuğu ilk amaç, Adadaki İngiliz üslerinin tasfiyesidir. Gerçi şimdiye kadar kimse - tabiî Sovyetler Birliği ve onun dümen suyundan gidenler dışında . bu konuyu ortaya atmış değildir ama, bu konu önünde sonunda kendiliğinden suyun yüzüne vuracaktır. Nitekim Nasır, Kahire görüşmeleri sırasında özellikle bunun üzerinde durmuştur. Mısır Devlet Başkanı. Kıbrıstaki İngiliz üslerini İsralle karşı girişilecek bir arap hareketine karşı dikilmiş en büyük engel olarak görmekte ve bu engeli ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Oysa şimdi bir de, Enosis gerçekleşecek olursa, o zaman Nasırın karşısına iki ingiliz üssü değil, bütün bir NATO dikilecektir. Fakat Makarios, kendi dâvası için adam kazanmayı düşündüğü bir sırada, Nâ-

Karmakarışık Bir Vietnamın Hatırlattıkları

Vietnam daha bir yıl dolmadan üçüncü "başarılı ihtilâl"ini yaşıyor. Kasımda amerikalılar General Minh'e Ngo Dinh kardeşleri devirtiyorlardı. Ocak sonunda General Khanh amerikahların desteğiyle General Minh'in elinden iktidarı aldı. Bugün General Khanh öğrencilerin önünde kudretini terketmiştir. Memleket tam bir karışıklık içindedir ve keşmekeş bu talihsiz Güney Doğu Asya memleketinde kol gezmektedir. Yarının ne getireceğini ise hiç kimse bilmemektedir.

Bu, bir sürpriz değildir.

Bakınız, Kasım 1963 ayının AKİS'i ne diyordu: "Saygonda cereyan eden Saray Faciasının Amerikanın prestijini yükseltebileceğini, hiç kimse sanmamalıdır (...) Ama amerikalıların bunda hiç kabahatli olmadıklarını söylemek imkânı yoktur. Bu Vietnam Meselesi tamamıle pisipisine çıkmış, hislerin üzerine benzin dökülerek alevlendirilmiş, bunun neticesi çığ gibi büyümüş ve bir Sağırlar Diyalogu neticesi, en hazin şekilde son bulmuştur. Ama cila biraz kazıldığında hadisenin yaratılmasında yaklaşan amerikan seçimlerinin tesirini sezmemek mümkün değildir (...) Amerikan seçimlerinde hasımlar birbirlerini yenmek için hiç bir sahanın istismarını savaş dışı bırakmamakta, en tehlikeli ve çok kimse için hayati önemdeki hususları bir çocuk dikkatsizliği, kayıtsızlığı ile ele almaktadırlar. Halbuki Batı Dünyasının, bu dünyanın lideri Amerikayı bir kayıtsız çocuk gözüyle görmeye tahammülü yoktur. Amerikanın Vietnamda Ba. yan Nhu'ya karşı kazandığı zaferi, daha hadisenin ikinci gününde bir Pyrrhus Zaferi oluvermiştir. Şimdi dünyada pek çok kimse Amerikaya biraz daha fazla şüpheyle bakacak, ona daha az güvenecek, belki bir gün bir kaprise, bir basın balonuna, bir seçim savaşına feda edileceği inancı içinde kendisine yedek politika arayacaktır Amerikanın (böyle sebeplerden) tutup da binlerle mil uzaktaki bir memleketi can evinden vurması har halde vicdanları isyan ettirmeyecek bir olay değildir."

Bakınız, ondan bir hafta sonra çıkan AKİS ne diyordu : "Diem'in bu şekilde gidişiyle Vietnamda - amerikalıların tabiriyle- bir "vacuum=boşluk" teşekkül ettiği muhakkaktır. Bu boşluğu doldurabilmek Amerikadan, maalesef takatinin üstünde- bir meharet isteyecektir ki Saygondaki darbeyi izaha yelteniş tarzı Washington'un bir takım milletlerin hislerini pek iyi anlamadığını bir defa daha ispat etmiştir (...) Güney Vietnamda bundan sonra ihtilâl olmaması lâzımdır. Zira bir yandan Diem'in, bir yandan amerikanların ihtiyatsızlığı memleketi öyle bir noktaya getirmiştir ki bundan sonraki ayaklanma mutlaka amerikan aleyhtarı, hattâ milliyetçilik kisvesini taşıyacak bir kızıl sokak darbesi olacaktır. Bunu herkesten iyi komünistlerin bildiklerinde hiç kimsenin şüphesi olmamak gerekir.

Bunu önlemek nasıl kaabil olacaktır? Bir takım milletlerle temas etmek, onları anlamak "takt" isteyen bir iştir. Bilhassa Avrupanın doğusunda kalan kıtalarda amerikalıların bunu bildiklerini söylemek zordur. Hatta amerikalılar bundan dolayı Fransa, İngiltere gibi memleketlerde bile kendilerine düşmanlar bulmak mehareti ni göstermişlerdir."

On ay evvel yazılan bu satırlar ve işte, bugünkü Vietnam!

Kehanet mi? Hayır. Sadece amerikalılarınkinden daha doğru bir teşhis!

sıra ingiliz üsleri konusunda elle tutulur hiçbir tâviz verememiştir. NATO konusunda söyledikleri ise çok gülünçtür. Nasırın resmi organı olarak tanınan El Ahram gazetesine göre Makarios, Mısır Devlet Başkanına, eğer Enosis gerçekleşirse, Yunanistanın NATO'dan çekilmesini isteyeceğini söylemiştir!

İşin dikkati çeken tarafı, Kıbrıstaki rum basınının her milletlerarası temastan önce hep aynı şantaj yoluna başvurmasıdır. Lefkoşede çıkan gazetelerin hemen hepsi, sanki ağız birliği etmişler gibi, Makarios Mısıra yollanmadan önce, eğer bu yolculuk olumlu bir sonuç vermezse o zaman Sovyetler Birliğine yaklaşmaktan **başka** çare kalmıyacağını yazmışlardır. Anlaşılan, Kıbrıs rumları bu tehdidin nekadar iyi sonuçlar verdiğini kavramış olmalılar ki, temcit pilâvı gibi Skide bir ortaya sürmeyi unutmamaktadırlar. Fakat işin acısı, bu tehdit, Nasır, üzerinde, amerikalılara yaptığı etkiyi yapmamıştır. Herhalde Nasır, Sovyet idarecilerinin bir Kıbrıs adası yüzlünden bir dünya savaşma sürüklenmek istemiyeceklerini anlamak bakımından, amerikanlardan çok daha akıllı çıkmıştır.

Adada durum

Haftanın başında Kıtasın durumuna şöyle bir gözatanlar, dünya barağını korumak için kurulmuş bir milletlerarası teşkilâtın, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının, bu ufak Adada nekadar aciz içine düştüğünü görüp hayıflanmaktan kendilerini alamadılar. Bir kere, Adada rumlar tarafından türklere karşı konulan iktisadî abluka, bütün çalışmalara rağmen önlenebilmiş değildi. Kıbrısın türklerle meskûn bölgelerinde yiyecek, içecek ve yakacak hâlâ yeteri kadar yoktu. Bazı bölgelerde fırınların büyük bir kısmı kapatılmıştı, ancak bir-ikisi çalışabiliyordu ve o bölge halkı, ihtiyacını, bu bir-iki fırından çıkan ekmekle gidermeye çalışıyordu. Bazı bölgelerde hastahanelerin suyu ve ilâcı kalmamıştı. Tarafsız bir Kızılhaç gözlemcisi, yabancı gazetelere verdiği demeçte. Lefkoşedeki çocuk yuyasında miniminilere süt kalmadığından acı acı şikâyet ediyordu. Birleşmiş Milletlerin buna karşı yaptığı, rum idarecilere gidip yalvarmaktan başka birşey değildi.

İkincisi, Adadaki Birleşmiş Milletler yetkilileri ateş-kes anlaşmasının etkili bir şekilde yürütülmesini de sa dayamıyorlardı. Türk bombardımanının üzerinden iki hafta geçtikten sonra kendilerine gelmeğe başlayan rumlar, şimdi yeniden askerî hazırlıklara girişmeğe başlamışlardı. Bu arada Adaya yeniden bir yunan birliğinin geldiği görülmüş ve Birleşmiş Milletler yetkilileri bunu sineye çekmekten, başka birşey yapamamışlardı. Üstelik, şimdi Ada üzerinde bir de yunan uçakları uçmaya başlamışlardı. Bu uçaklar türklerin ellerinde bulunan bölgeler üzerinde uçarak durumu tesbite çalışıyorlardı. Hele bunlardan biri Erenköy üzerinde tam bir saat on dakika uçmuştu.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, son günlerde ortaya bir de Adadaki Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin azaltılması hikâyesi çıkmıştı. Genel Sekreter U Thant'ın Adadaki temsilcisi, bu kuvvetler önemli bir şekilde azaltılsa bile, Adadaki ateş-kes anlaşmasının bozulmıyacağını ileri sürecek kadar iyimser görünüyordu, U Thant'ın derdi ise başkaydı. Genel Sekreter herşeyden çok, para durumuyla ilgili görünüyordu. U Thant'a göre, bu kuvvetin masraflarına katılmak sözü veren devletlerin bir kısmı gerekli ödemeyi yapmamışlardı. Eğer bu durum düzeltikmezse, kuvvetin Adada kalması zaten imkânsızdı.

Mitingler

Sabır taşı çatlayınca

(Kapaktaki gösteriler)

Geçen haftanın sonlarında Cuma akşamı, beyaz bir sarayı andıran Ankaradaki Amerika Büyükelçiliği önünde kum gibi insan birikmişti. Yüz çizgileri karışmış binlerce öfkeli genç hançerelerinin bütün gücüyle "Kalleş Amerika" diye haykırıyordu.

Bu iki kelime Türkiyede ilk defa söylenmiş olması bakımından bütün dünyada dikkati çekti. Herhalde amerakalı yetkililerin bunun nedenler! üzerinde bir parça durmaları gerekmektedir. Oysa tansiyonun en yüksek olduğu, gençlerin yumruklarının yeni dünya aleyhine sıkıldığı bu anda, sefaret bahçesinde iki genç irisi amerikan bir kaç metre öteden yükselen "go home yankee" haykırışlarına kulaklarını tıkamış olarak muhteşem bil densizlik örneği verdiler.

Yunan Elçiliği önünde gençler
Protesto evet, çapulculuk hayır...

Kısa saçlı, spor giyimli bu iki amerikan delikanlısı orada birikmiş binlerce gencin hislerini umursamaksızın kuyruğunu sallıyarak yanlarında dolaşan bokser cinsi bir köpeğe çeşitli numaralar yaptırdılar. Dakikalarca onu sevip okşadılar... Bahçeyi çeviren demir parmaklıklardan uzanan öfkeli yumruklara doğru ağaç dallan atıp, siyah bokserin, bunları ağzında alıp getirişini seyrettiler. Sonra da yorulunca gene umursamaz jestlerle, çikletlerini çiğneyerek sefaretin arka kapılarından birinde kayboldular...

Ayni gün hemen hemen ayni yerde bir inşaatın üst katından gösterileri

takibetmekte olan bir grup gazeteci, Jusmat'a alt çelik kuleden nümayişçilerin fotoğraflarını çeken üç amerikalı ile konuşuyorlardı. Bir ara gençlerin yunan sefaretine de gittiklerini haber alan gazetecilerden biri yukardakine sordu:

"— Hey yankee. Biz Yunan sefaretine gidiyoruz.. Gelir misin?"

Amerikalılardan biri buna başka bir soruyla cevap verdi:

"— Orada ne yapılacak?"

"— Protesto!.."

Amerikalı buna şu karşılığı verdi:

"— Niye geleyim? Rumlar benim halkımı boğazlamıyorlar ki!"

Sonun başlangıcı

Kuledeki "Coni"nin verdiği bu cevap geçen haftanın sonlarında Ankarada başlıyan, sonra bütün yurda yayılan ve dünya efkârının gözlerini Türkiyeye çeviren bir seri gelişmenin esas sebebidir. "Coni" o anda kendisine en kolay, eh kestirme gelen bir cevabı derhal bulmuş ve hiç düşünmeden patlatmıştır. Bu, o an için bir hazırcevaplılıktır. "Coni"nin çiklet, hamburger, viski, televizyon ve Coca Cola arasında geçen hayatı onu bu pratikliğe, bu robotlaşmaya itmiştir. Ancak "Coni"nin, fazla yormadığı aklına gelen ilk çare hiç bir zaman şartların gerektirdiği çare olmamakta ve buna en çok hayret eden yine bizim pratik„"Coni" olmaktadır... Yeni dünyadan gelen bu değişik adam hiç bir zaman Avrupayı ve Asyayı anlıyamamış, hâlâ var olduğu kabul edilen iyi niyetine ve dolarlarına rağmen, yakın münasebette devam etmek istediği bütün ülkelerdeki sonu, "go home" olmuştur. İkinci Dünya Harbinden sonra yerleştiği batı dünyasının liderliği tahtı bugün bu yüzden iyiden iyiye

Bir Başbakan ne düşünür?

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı 30 milyonluk Turkiyenin selâmetini, 30 milyon türkün güvenini, mutluluğunu ve nihayet hayatını düşünmekle mükelleftir. Türkiye Cumhuriyeti Başbakam ihtiyatlı davrandığı zaman değil, ihtiyatsızca memleketi bir sergüzeşte attığı zaman görevini yapmamış demektir. Türkiye Büyük Millet Meclisi ise Cumhuriyet Hükümetinin Başkanım delice hareketlere itmek için kurulmamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi bir Cumhuriyet Hükümeti Başkanı, eğer delice harekete kalkışırsa onu frenlemekle mükelleftir. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanının bir başka sorumluluğu da Türk Silâhlı Kuvvetlerinin prestijine hiç bir tozun konmamasını sağlamak. onun, en ufak nisbette zedelenmemesine dikkat etmektir. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanının XX. Asrın ikinci yarısında Köroğlu rolüne çıkmak hakkı yoktur Pamuk tarlasından gelmiş bir Başbakanın harp ne demektir bilmemesi kabildir. Ama savaş sahasında ateşi görmüş bir Başbakan, kesin adımı atıncaya kadar bütün hesapları, en incesine dek yapar.

Türkiyede bugün Başbakan olan İsmet İnönü, Türkiyede türkleri İkinci Dünya Harbinin alevleri içine atmadığından dolayı dahi tenkit edilmiştir. Bir akıllı zat kendisini, bu suretle türklerin erkeklisini öldürmüş olmakla suçlamıştır. Burun bile, o zamanlar almanlarla birlikte harbe girip niçin dünyanın altını üstüne getirmek maceracına katılmadığımıza üzülenler bir realite diye bunu tavsiye edenler pek az füturla İsmet Paşanın kendilerini umursamaksızın takip ettiği politikayı küçümseyecek kadar hınçlarının esiri olabilmektedirler. Bir başka büyük gazetede ise, anlaşılmaz bir düşmanlığın pençesine düşmüş bir kalem, üstelik yalan üzerine kin, nefret, hatta küfür âbideleri yükseltebilmektedir.

Ama bunlar, kafasında 30 milyonluk Turkiyenin selâmeti, 30 milyon türkün güveni, mutluluğu, nihayet hayatı ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin şimdiye kadar zedelenmemiş prestiji bulunan bir Türkiye Cumhuriyeti Başbakanım yolundan çevirebilecek hücumlar değildir. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı memleketin menfaatleriyle bağdaşmayan ve milletimizin hislerine kargı olan bir teklifi en kesin şekilde reddetmiştir. Teklifin sahipleri bundan, dolayı, acaba bir başkası bunu kabul edebilir mi diye umumi efkâr sondajlarına geçmişlerdir. Dün millet miting meydanlarında bunun cevabını vermiştir. Bugün Meclis bunun cevabını vermek için toplanmaktadır.

Başbakan İnönü - Orgeneral Sunay

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanım sokak kahvesinde bir şeşbeşle bir dübeş arasında dünyaya nizam veren adam değildir. Bizim uzun tarihimiz dikkatsizce atılmış, böyle adımların memleketimize, milletimize getirdiği ölçüsüz zararlarla doludur ve politikanın bir "imkânlar sanatı" olduğunu bugünün Başbakanına unutturmak Allahtan ki kolay değildir.

Talihsiz davranışlar

Orhan Öztrak

İzmir Fuarında cereyan eden hadiselerden dolayı derin bir teessür duymamak imkanı yoktur. Bir çapulcu alayı Fuarı bir Harkın veya Filadelfiya haline getirmiştir. Harfsin veya Filadelfiyada nasıl dükkanların çok zenci ve az beyaz tarafından yağma edilmesi Amerikadaki Zenci Meselesine fayda değil, tarar getirmişse aynı şekilde İzmir Hâdiseleri de bizim Kıbrıs Meselesini lekelemiştir.

Ancak, nasıl Harlemde veya, Filadelfiyada vuku bulan yağmacılık Amerikada halkı birinci derecede ilgilendiren bir Zenci Meselesinin mevcudiyeti gerçeğini ortadan kaldırmazsa Fuar Yağmacılığı da türklerin milletçe Kıbrıs konusundaki hisleri hakkında hatalı fikir vermemelidir. Elbette ki o gece Fuarı basanlar yüreklerinde millî hiç bir his beslemiyorlardı ve gayeleri sadece çalıp çırpmaktı. Ama bunlar millet tarafından derhal telin edilmişler, hareketleri herkeste nefret uyandırmıştır.

Halkın galeyanını her saman ve her yerde kontrol altına sokmak kabil olmamaktadır, Vandalizm hareketleri bir belirli noktanın ötesinde kaçınılmaz hal almaktadır Biz kendimizi çabuk kınayan bir milletizdir. Onun için müessif Fuar Hâdiseleri çok geniş tepki yaratmıştır. Unutulmaması gereken bir nokta şu anda Amerikanın dahi bu çeşit bir fırtınanın içinde olduğudur. Türkler hislerini gösterirlerken her halde en azgın millet olmaktan uzaktırlar. Nitekim gençlerin tertipledikleri gösteriler daima vakur ve asil olmakladır. .

Fakat, unutulmaması gereken bir başka nokta vardır. Her şey göstermektedir ki Fuar Hâdiseleri emniyet makamlarının inanılmaz gafletinin ve tedbirsizliğinin neticesidir. Bir medeni memlekette buna göz yumulamaz. Şimdi İçişleri Bakanına düşen görev derhal tamire gitmek, gerekli tahkikatı bizzat yapmak ve ilk iş olarak kusurlulara işten derhal el çektirmektir. Bunun süratle yapılmasında büyük fayda vardır. Adaletin kılıcının da bu konuda süratin işlemesi, merhamet göstermemesi bir milli ödevdir. Her memlekette olduğu gibi Türkiyede de dağ başındaymış gibi hareket etmeye hevesli kimseler vardır. Ama bunlara Türkiyenin dağ başı olmadığını Emniyet ve Adalet öğretecektir.

Fuar Hâdiseleri böyle ele, alınırsa gerçekçi bir davranış benimsenmiş olur. Bütün devlet mekanizmasından "hiç bir şey yapmamanın sorumsuzluğu" prensibi kaldırılmadan, devlet memurunun "yapmak" ile mükellef bulunduğu ispat edilmeden memleket işlerinin düzelmesi çok uzak bir ihtimaldir.

Fuar Hâdiseleri bunun bir başlangıcı olabilir.

Olmalıdır da .

sallanmağa yüz tutmuştur. Bu tahtı kurtarmak isteyen ve kafa yapısı itibariyle Avrupa ve Asyayı anlama şansına sahip bulunan Kennedy ise bu milletin düşünce kapasitesine fazla gelmiştir!

şimdi, Johnson'un devridir. Bu devir, son prestij kırıntılarının, vefada hâla direnen bir-iki kadim dostun da yitirilme devri olacağa benzemektedir. Vefada direnen bu ısrarlı dostlardan biri de geçen haftanın sonuna kadar Türkiye idi. Ancak o sıralarda Türkiyeyi milletlerarası mücadele platformuna çıkaran Kıbrıs meselesinde, Amerikanın takındığı tavır, artık bu vefanın lüzumsuz olup olmadığı hususunda tartışmaları da başlatmıştı. Amerika, bu meselede de o meşhur Dratikliğini kullanmış ve Türkiyeye "NATO'nun ve benim güvenliğim için sen Kıbrısı Yunanistana versene" diyebilmişti. Üstelik, buna karşı direnen Türk Hükümetinin, kendi efkarı tarafından desteklenmediğini sanarak! Bu şaheser anlayışsızlığını, tahammülü mümkün olmıyan davranışlara kadar götürerek!

"Gençlik buraya"

Ankarada ilk patlayan gençler oldu.

Fakülteler ve çeşitli dereceli okullar gerçi tatilde idiler. Fakat yazın da alışık oldukları öğrenci muhitlerinden fazla uzaklaşmayan gençler arasında, tartışmalar-konuşmalar sabahtan itibaren başlamıştı. İmtihanlara çalışan üniversitelilerin bulunduğu öğrenci yurtlarında tartışmalar gittikçe hararetini arttırıyordu. Türk egemenliğinin ve cumhuriyetinin bekçileri, bir şey yapmak, amerikalıların davranışını cevapsız bırakmamak gereğini his sediyorlar. fakat ilk anlarda ne yapabileceklerini pek açık seçik kararlılamıyortardı. Öğleden sonra Cebecide çoğunluğunu Tıp Fakültesi öğrencilerinin teşkil ettiği bir grup, protesto hareketine girişilmesi için aniden karar alıverdi. Hazırlıklar çok acele ve telaşla tamamlandı. Kızılaya gidilecekti. Alışılmış nümayiş yeri Kızılaydı. Kızılay yakınlarındaki bir yurtta kalan iki öğrenci koşarak yurtlarına gittiler ve büyükçe bir Atatürk resmini alıp getirdiler. İngilizce bilenler çok kısa zaman içinde hazırlanan, fakat duyulan yoğun öfke sebebiyle, amerikanlara çok etkili birer cevap teşkil eden dövizleri hazırladılar,.

Saat beş sıralarında Kızılaydaki Zafer Anıtının etrafında 30 kadar genç toplanmışlardı Aynı anda Ordu evinin önünden. Büyük Sinemadan ve oradaki parklardan duyulabilen kuvvetli bir ses o mıntıka için aşina bir cümleyi haykırdı:

"— Gençlik buraya!"

Sonra gençliği çağıran sesler çoğaldı. İşin ilginç yanı, gençliği ame-

rikalılar aleyhinde Türkiyede ilk defa düzenlenen bu protesto hareketine ingilizce tedrisat yapan Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri de çağırıyordu.

İlk gün yapılan protesto hareketi fazla büyümedi. 300-400 kişiye yükselen topluluk, Kızılaydan yukarıya doğru "koşar adım" ilerledi. Fakat emniyet kuvvetleri Bakanlıklar hizasında yolu tamamen tutmuştu. Burada Emniyet Müdürü gençlerle yatıştırıcı şekilde bir konuşma yaptı. Son cevap teşkil etmektedir. Yukarıya» Amerika Sefaretine doğru ilerlemek isteyen gençlerin önünü emniyet kuvvetleri kestiğinde ve Emniyet Müdürü yatıştırıcı bir konuşma yaptığında yanında CHP Gençlik Kollarının eski genel başkanı Muzaffer Selçuk yer alınış ve nümayişçilere :

"— Ben sizin, saçınız kadar nümayiş yaptım. Böyle nümayiş olmaz..." demiştir!

Hükümetin usulleri

"Hükümetin tutumu da tahripkâr ve dir. İçişleri Bakanı Orhan Öztrak, Emniyet Genel Müdürü Ahmet Demirin odasının karşısındaki telsiz odasına yerleşerek bütün haberleri bizzat değerlendirmiş ve gerekli emirleri bizzat vermiştir. Emniyet kuvvetleri Ankarada yapılan dört izinsiz nümayişi kontrol etmekte gerçekten büyük başarı göstermişlerdir. İkinci gün Yunan Sefaretinin bir kaç camının kırılması dışında hasara *ve* tecavüzkâr hareketlere engel olunabilmiştir. Hem de görülmemiş heyecan dozuna

Amerika Büyük Elçiliği önünde nümayişçiler
Durmasın bilenler

ra topluluk tekrar Kızılaya döndü ve Zafer Anıtının önünde, başlanıldığı gibi gösteriye son verildi. Gençler ayrılırken her gün ayni saatte ayni yerde toplanarak Kıbrıs meselesi halledilinceye kadar nümayişlere devam edeceklerini söylediler.

İlk gün cereyan eden bir olay, sonraki günler, kötü niyetli kimselerin araya karışması ile arzu edilmeyen sonuçlara varan gösterilerin Hükümet tarafından tertiplendiği yolundaki iddiaların sahiplerine güzel bir izinsiz hareketlere girişilmesini önlemek yolunda tezahür etmiştir. İçişleri Bakanı Orhan Öztrak, daha ilk günün gecesi radyolar tarafından yayınlanan bir açıklama yapmış, Türk gençliğinin iyi heyecanlarını tahrikçi ve kötü kimselerin çok zararlı istikametlere yöneltmek istediklerini, bu hareketlere Hükümetin kesin olarak engel olacağını belirtmiştir. Nitekim ertesi günler Ankarada emniyet kuvvetleri, 27 Mayıstan bu yana görülmemiş başarılı bir çalışma göstermişlerrağmen. Bunun için İçişleri Bakanının yurt dışında etüd ettiği ve neticelerini gördüğü bir usul izlenmiştir, Öztrakın AKİS muhabirine:

"— Tesirli fakat zalimce değil!" diye özetlediği bu metodun esası, kuvvetli barikatlarla topluluğun hedefi ile arasının kesilmesi, zor kullanmadan, yürüyüş kollarının tehlikesiz istikametlere sevki ve zamanın geçmesi için tedbirler alarak heyecan unsurunu zayıflatmaktır. Bunun yanında, polislerin tahrikçileri tevkif ederken

kalabalık arasına karışmamaları, bunları takip ederek olay yerinden uzaklarda yakalamaları da çok faydalı olmuş, eskiden olduğu gibi tansiyon tam düşmüşken "Arkadaşımızı isteriz" diye başlıyan ve polis aleyhinde küfürlerle devam eden yeni olaylara meydan verilmemiştir.

Bulanık su avcıları

Bu gösterilere katılanların çoğunluğu iyiniyetli olmakla beraber, çeşitli amaçlar pepeşindeki kötülerin, kendi emelleri için bu milli heyecanı kullanma çabaları çok kötü olavlara da sebebiyet vermiştir. Ger çekten, kötü niyetliler bu olayları - her biri ken di istikametinde - kullanmak için ol madik usullere baş muşlardır. Meselâ. Ankarada üçüncü nümayiş sırasında bir ara topluluğa karşı zor kullanmak durumunda kalacağını söyleyen yetkiliye: "— İstifa et, isifa et!" diye bağırılması, AP oyuncuları tarafından evirilip çevirilmiş ve "Gençler İsmet Paşanın istifasını istediler!" şekline sokulmuş. AP gazetelerinde olay bu şekilde de ğerlendirilmiştir. AP Gençlik Kolları da bu yolda çok uğraşmıştır.

Bu arada Türkiye İşçi Partisine mensup bazı asırı fikirliler, gösterilerin Türkiye ile Batı bloku arasındaki bütün bağları kopartıra bir mahiyette gelişmesi için gayret göstermişlerdir.

İzmirdeki olayların üzücü ve ara şekilde gelişmesinde ise yağmacıların tesirleri kesinlikle tesbit edilmiştir İzmir emniyet ilgililerinin çılgınlık derecesine varan beceriksizlikleri ile İzmir Fuarında Amerikan. Rus ve BAC pavyonlarının iki gece klübünün sehirde bir Anglikan kilisesinin tahribi neticesi ortaya çıkmıştır. Fuardaki Amerikan pavyonunun ziyaret edilmemesi yoluyla Amerikanın tutumunu protesto edeceklerini üniversiteli gençler olayların başlamasından 6 saat önce Emniyet Müdürüne haber verdikleri halde, yüksek tansiyon hesaplanamamış, tedbir atamamıştır.

tamirdeki idareciler olayların kontrolünü, ancak sabaha karşı, kendilerini Ankaradan İçişleri Bakanının telefonla azarlamasından sonra sağlıya bilmişlerdir.

İstanbuldakl miting ise gençliğe yakışır şekilde, kanuni ve nezih ölçüler içinde başlamış, aynı şeklide sonuçlanmıştır. Milletçe istenilen, türk çenelerinin, asil heyecanlarının yanlış anlaşılmamasını sağlıyacak tedbirleri almaları, protesto hareketlerinde kanunlara, insanlık prensiplerine mut lak bağlı kalmaları, aralarına kötü niyetlileri hırsızları, yağmacıları sokmamalarıdır.

Ahmakça bir teşhis

Türkiyeden yükselen "Go Home" nidalarının bir "hükümet tertibi" olduğunu sanmak için ahmak olmak kafi midir, bilinmez. Hem de hangi hükümetin tertibi? İnönü Hükümetinin.. Yani, Kıbrıs konusunda tuttuğu sakin tavırdan dolayı milletin ve memleketin, çeşitli çevreleri tarafından insafsızca tenkit edilen İnönünün hükümetinin.. Eğer İnönü bir politikayı yürütmek için bir tek vasıtayı kullanmayacak adamsa, o vasıta sokak gösterileridir.

Türkiyeden bir gün "Go Home" nidalarının yükseleceğinin, bundan aylar ve aylar önce söylenmiş, yazılmış, haber verilmiş olduğu doğrudur. Ama şimdi, bu ihtar yapılmış bulunduğundan dolayı "O halde tertipleyen de sensin!" deyip bundan neticeler çıkartmaya kalkışmak insanı sadece daha kötü, daha az arzulanan yerlere götürür, Nasreddin Hocanın hikayesi Türkiyede herkesin malûmudur. Adam bindiği dalı kesiyormuş. Hoca alttan bağırmış: "Düşeceksin!" Dal kopmuş, adam düşmüş. Düştüğü yerden hemen doğrulmuş, başlamış Hocanın peşinden koşmaya. Bir yandan da bağırırmış: "Sen benim düşeceğimi bildin, öleceğimi de bilirsin. Söyle, ben ne zaman öleceğim!,"

Şimdi Türkiyede, bu adamın bir amerikalı olduğuna dair çok kuvvetli inançlar vardır. Eğer Amerika Türkiyenin hiç bir hükümet tarafından NATO içinde tutulamaz, ittifak bağlarını bugünkü gibi muhafaza edemez hale ne zaman geleceğini merak ediyorsa o sualin cevabı mevcuttur: Amerikada bu anlama kabiliyeti varken, her halde pek yalanda..

A.P

Korkak kahramanlar

Epey bir süredir kafasını dinlemekte olan TBMM binası bu haftanın başında Salı günü, Balonlarını, kuytu köşelerini ve koridorlarını yine politikaya açtı. Hafiften eriyen göbekleri ve bu yüzden bollaşan pantalonları ile güneş yanığı milletvekili ve senatörler AP kulisi denilen koridoru doldurdular, çayın peşinden frukoyu yuvarlarken politika yaptılar. Kıbrıstı, nümayişlerdi, Makariosun Nasır ile vardığı anlaşmaydı, gençliğin heyecanıydı. Ama, AP'nin önümüzdeki aylarda yapacağı büyük kongre de tartışmalarda, en az bu konular kadar yer tutuyor ve belki de daha fazla önemseniyordu...

İlk olarak Senato Grubu toplanacak, bir karara varacak, daha sonra da ortak grup top Ianarak meseleyi sonuca bağlıyacaktı. Aslında bu meselenin bir sonuca bağlanması yılan hikâyesine benzemiştir. A.P.'nin TBMM'yi olağanüstü toplantıya çağırıp çağırmıyacağı, Kıbrıs konusunda tam olarak hükümet politikasının karşısında yer alıp almıyacağı uzun zaman bir türlü açıklıkla anlaşılamamıştır. Elbette ki kabahat AP'nin bu konudaki politikasını anlamayanlarda değildir. Mesele, İnönüyü kapalı politika takip etmekle suçlayanların. Zati Sunguru aratmıyacak bir esrarı isteyerek devam ettirdiklerini teşhis etmektedir. Bu esrar o kadar uzun devam etmiştir ki, neticeyi hala bekleyenlerde yavaş yavaş şu kanaat uyanmaktadır : Türkiyedeki ana muhalefet partisinin ya ağzı çok sıkı ya da söyleyecek şeyi yok . Neyse ki Salı günü bir nokta belli olmuştur. Belli

olan nokta AP nin TBMM "yi Kıbrıs konusunda Hükümetten bilgi almak için olağanüstü toplantıya çağırmaya artık kesin olarak karar verdiğidir. AP nin bu karan taksit-takstt çıktığı için siyasi çevrelerin bunun karşısındaki tepkileri "çok şükür!" nidasından başka bir şey olmamıştır.

AP Cumhuriyet Senatosu Grubu Salı sabahı saat 10 'da toplandı. AP içindeki mücadelede Saadettin Bilgiç ve ekibinin karşısında yer alanlardan çoğu AP 'li senatörler arasında olduğu için bu toplantı, katılmıyanların da neticesini merakla beklediği önemli bir toplantı idi. Acaba Bilgicin tezi olan "olağanüstü toplantı" Bilgice muhalif senatörler tarafından nasıl karşılanacaktı? Daha bir hafta önce Bilgice muhalif olanlar bir bildiri yayınlamışlar ve TBMM 'nin ola ğanüstü toplantıya çağırılmasnın Büyük Kongreyi kazanmak için bugünkü Genel Başkan Vekili tarafından çevrilen bir dalavera olduğunu iddia etmişlerdi...

Kayaların ayan

"Dursa Senatörü Şeref Kayalar yaptığı konuşma ile bu konuda heyecanlananların haklı olduğunu ispat ediverdi. Toplantıda ilk konuşma sıralarından birini almış olan Kayalar hiç de Bilgiçin havasını çalmıyordu. Bir kere Hükümetin politikasına ne manaya geldiği pek belli olmıyan kulplar takmaya kalkışmadı. Kayalar, daha çok teklif olunan olağanüstü toplantıya çeşitli kulplar takıyordu,. Hükümetin Kıbrıs politikasının şartlara ve icaplara uygun düştüğünü söyleyen Bursa Senatörü, hukuk bilgisini de ortaya koydu ve arkadaşlarına:

"— Sebep bulmalıyız o halde" dedi.

Kayaların makûl bir sebep bulunmasını istediği konu, Meclisin olağanüstü toplantıya çağırılması idi. Şeref Kayalar, durumu tahlil ve Hükümetin bu toplantıda güven oyuna gidebileceğine işaret etti, suratını iyice ciddileştirerek kendine mahsus esprilerinden birini daha patlattı :

"— Eğer hazırsanız iktidarı alabilirsiniz!"

Kayalar neticede sözlerini "Bari Meclisi toplamışken Gensoru açalım" şeklinde bir teklife bağlayıp kürsüden indi. Fakat konuşmasının yarattığı heyecan pek kolay çözülmedi. Senatörlerin içini bir sıkıntıdır sarmışti. Ya İsmet Paşa Güven Oyuna gider de iktidar kendilerine ikram edilirse ne yaparlardı?. Hele böyle karışık günlerde... Kayalardan sonra konuşan senatörler Meclisin yapacağı toplantıda, Hükümetin Kıbrıs hakkında vereceği izahattan evvel bir karara varılmamasını istediler. Ne olur ne olmaz, AP İçin manevra sahası daraltılmamalıydı! Gerekirse ricat imkanları daima elin altında olmalıydı... Senato 'Grubu böylelikle Meclisin olağanüstü toplantıya çağrılmasını kabul etti.

Ortak Grup ise öğleden sonra saat 15'te toplandı. Söz alan Genel Başkan Vekili Saadettin, Bilgiç Batı Ana dolu turnesinde çağırdığı türküleri tekrarladı. Hükümet hiç bir izahat

A.P. Grupu toplantı halinde
Taksitle karar.

Şeref Kayalar
Doğru söyleyeni...

vermiyordu. Halbuki kritik günler yaşanılıyordu. Bazı önemli çözüm planlan kabul veya reddediliyor, fakat bu konularda muhalefete hiç bir şey sorulmuyordu. Olağanüstü toplantı teklifi Merkez İdare Kurulu tarafından bu sebeplerle uygun görülmüştü. Bilgiç Merkez İdare Kurulu adına yaptığı aşağı yukarı 10 maddelik sunuşta ayrıca, Meclisin toplandıktan sonra dağılmamasını istedi. Neticede Meclisin olağanüstü toplantıya çağırılması için Meclis Başkanlığına :

"Kıbrıs hâdiselerinin son inkişafları ile bu husustaki müzakerelerin mahiyeti ve Hükümetin yönettiği politika hakkında Millet Meclisi üyelerinin malûmattar kılınması ve gerekirse yüce Meclis görüşünün tesbiti için Anayasanın 83/3 'üncü maddesi gereğince Millet Meclisinin hemen toplantıya çağırılmasını arz ve teklif ederiz.." şeklinde bir yazı verilmesi kabul edildi. Bu önergeye 128 AP 'li imza koydu.

"Tıp tıp atar yüreği!"

Bu önerge usulüne uygundur. Buna dayanılarak, bu derginin çıkacağı Perşembe günü Meclis olağanüstü olarak toplanacaktır. Toplantıda Hükümetin nasıl bir hareke tarzı izleyeceğini bilmiyen AP liler büyük heyecan içindedirler. Gerçi Saadettin Bilgiç Grup taki konuşmasında, Hükümete! izahatı tatminkâr bulunmazsa Genel Görüşme önergesi verilmesinin gerekeceğini ve neticede bir güven oyu ile karşılaşmak ihtimali sebebiyle "hazırlıklı olmak" zorunluğunu ifade etmiştir. Ama buna hiç bir AP 'li inanmamış, ya da inanmak istememiştir. Onların istediği Hükümetin verdiği izahatla yetinip tekrar seçim bölgelerine dönmek, öyle güvenoyu gibi dertlerle falan karşılaşmamaktır. AP 'liler kendi düşüncelerine nazaran, böylelikle "bu memlekette bir muhalefetin de olduğunu..." yurda ve cihana ispat etmiş olacaklardır.

Ancak bu muhalefet, Salı günü bir ufak usul meselesinin içinden çıkamamıştır. Gerek Senato Grubunun, gerekse Ortak Grubun toplantısında muhalefetin büyük politikacıları şu meseleyi uzun uzun tartışmışlardır: Olağanüstü toplanan Meclis, toplanma sebebinin görüşülmesi bittikten sonra gündemdeki diğer konulara geçebilir mi, geçemez mi? Neticede konu aydınlanmamış ve Fuat Sirmene gidilmek zorunluğu ortaya çıkmıştır. Sirmen de işe ciddî bir hava verebilmek , için meselenin Çarşamba günü Başkanlık Divanı ile Grup temsilcilerinin yapacağı toplantıda tartışılmasını uygun bulmuştur,

AP' liler bu satırların kaleme alındığı sırada İnönüye karşı verecekleri büyük mücadelelerinin taktiğini hazırlayabilmek için bu toplantının sonucunu beklemekteydiler.

Saadettin Bilgiç
Manevracı

Bu tereddütlü anlarda, bir AKİS çinin sorularına Genel Başkan vekili Saadettin Bilgiç şu cevaplan vermişir :

"— Amerikan aleyhtan nümayişler için ne düşünüyorsunuz?".,

"— Bu hareketlerin millî ve asil bir galeyanın neticesi olduğuna biz de inanıyoruz, yalnız bu asil heyecanların tahriklere alet olmaması şarttır."

"— Meclisin olağanüstü toplandıktan sonra dağılmamasını niçin istiyorsunuz?"

"— Bugün memleket önemli iç ve dış hâdiselerle karşı karşıyadır. Bu yüzden Meclisin açık kalması faydalıdır."

"— Meclisin açık kalmasını gerektiren önemli iç hâdiselerden biri siyasi af mıdır?".

"— Bugün için değil. Zaten Hükümet bu konu üzerinde çalışmaktadır. Biz de diğer partilerle anlaşırsak ilerde belki bu yolda bir teşebbüs yapabiliriz..."

Bilgiçin cevaplarında göze çarpan ihtiyat ve çekingenliğin, Hükümet tarafından gelecek bir güvenoyu talebi karşısında ne gibi bir şekle bürüneceği bugünlerde merak konusudur...

Demirperde

En tanınmış türk

Bulgaristan Gazeteciler Cemiyetinin daveti üzerine, seride bıraktığımız Ağustos ayı içinde, Ankara Gazeteciler Cemiyetinin seçtiği beş türk gazeteci Bulgaristana gittiler, onbeş gün süreyle Bulgaristanda geniş bir gezi yaptılar- Bulgaristan toprakları üzerindeki yolculuklarının 1000 kilometrelik kısım tren, 1400 kilometrelik kısmı otomobil, 140 kilometrelik kısmı da Tuna nehri üzerinde, bulgarların Raksta dedikleri, saatte 70 kilometre sürat yapan bir gemi ile oldu. Ankara Gazeteciler Cemiyetini temsilen giden bu beş kişilik heyetin başkanı eski bir AKİSciydi. Aşağıda, İlhami Soysalın, Bulgaristandaki gezi izlenimlerini okuyacaksınız.

Anlaşmasına kolay anlaşıyorlardı. İki tarafın da konuştuğu dil, türkçeydi. Ama gene de diller arasında. azıcık da olsa, yadırganan bir değişiklik vardı. Biri "beyaz" derken, öteki "ak" diyordu. Sohbetin hayli koyulaştığı bir saatti, Ak diyenlerden biri, beyaz diyenlere sordu:

"— Zeki Mürenden plâk getirmediniz mi?"

Etraftaki öteki "ak"cılar da:

"— Yaa, sahi getirmediniz mi?" diye soruyu tekrarladılar.

Bir renk adı olarak "ak"ı da "beyaz"ı da ayni anlamda kullanan, ama beyaz demeyi tercih edenler bir an duraladılar. Doğrusu ya, Türkiye'den gelirken, akıllarına hiç de, Zeki Mürenin plaklarını alıp getirmek gelmemişti, Bulgaristanda da en azından Türkiyedeki kadar Zeki Müren hayranı bulacaklarını düşünmemişlerdi.

Bulgaristanda, bilhassa Bulgaristan türkleri arasında en çok dinlenen radyo İstanbul Radyosudur, Şarkı ve türkü programlarının hiç birini kaçırmamaktadırlar. Oralarda Ankara Radyosu pek işitilmemektedir. Sesi zayıftır, hırıltılıdır, parazitlidir. Ama İstanbul Radyosu. Sofya ve Varna radyoları kadar net işitilmektedir.

On kişiden biri

Bulgaristanın nüfusu 8 milyon 160 bin. Bunun 800 bini türk asıllı. Yâni Bulgaristanda her on kişiden biri türk asıllı. Bunlar daha ziyade Kuzey Bulgaristanda, Tuna boylarında, Deliorman bölgesinde oturuyorlar, Türk sınırına yakın yerlerde, yunan hududunda falan pek bitek kalmamış.

Bulgaristanda türkler böylesine çok olmalarına rağmen, toplum hayatında bu ölçüde yer almamışlar, daha doğrusu alamamışlar. Bir tek Silistrede önemli bir türk asıllı idareci var. Kendisi, Komünist Partisinin Silistne Vilâyet Sekreteri. Bütün Komünist ülkelerde olduğu gibi, Bulgaristanda da partinin, devletin ve mahalli idarelerin en önemli kişileri sekreterler. Herşey sekreterlerin elinde. Başkanlar, sadece birer göstermelik, Silistredeki Parti Vilâyet Sekreteri de

Sofyada bir meydan

Silistrenin valisi, belediye başkanı, askeri komutanı gibi birşey, Silistrenin dışında Rusçukta, Razgratta, Filibede de, parti sekreteri kademesinde olmamakla beraber, birkaç türk asıllı idareci var, ama oran hiç bir zaman onda bir oranına yaklaşmıyor.

Bulgaristan toprak genişliği bakir mından da küçük bir memleket. Türkiyenin tam onda biri kadar. Toprak larının yüzölçümü 110 bin kilometrekareymiş. Hani şöyle, Konya ile Ankara illerinin yüzölçümü kadar birşey Kuzey sınırı boydanboya Tuna nehri. Tunanın bir yakası Bulgaristan, bir yakası Rumanya toprağı. Tunanın Bulgaristan kıyısındaki türkler, Rumanyanın Tuna kıyılarında da türk asıllı rumenlerin oturduğunu söylüyorlar. İki memleket de Doğu blokuna bağlı oldukları halde, aralarında çok sıkı fıkı bir münasebet yok. Öyle aşırı bir gidiş-geliş de göze çarpmıyor. Genişliği 100 ile 3-400 metreyi bulan nehrin bir kıyısından öteki kıyısına öteki kıyısına yüzerek de, sandalla da rahatça gidilir ama, beraberinde pasaport, vize gibi şeyler de götürmek lazımmış.

Fakir bir memleket

Bulgaristan fakir bir memleket. Bizzat bulgar idarecilerinin söylediklerine göre, Doğu blokunun en fakiri imiş. Tarımdan sanayie daha yeni yeni dönüyor. Devlet Plânlaştırma Komitesinin -Bulgaristanda da bizdeki gibi bir Devlet Plânlama Teşkilâtı var ama, onlar plânlama demiyor, plânlaştırma diyorlar- Kiril Zaref adındaki başkan yardımcısı, Bulgaristan kalkınması için şöyle diyor:

"— Bulgaristan ve Romanya, gelişme tempoları bakımından en yüksek, fakat milli gelir artışı bakımından en geride olan memleketler, Bizira blokta millî geliri en" çok ve süratle artan da Doğu -Almanya,"

Tuzsuz çorba

Bulgaristanda yıllık millî gelir S milyar leva, şahıs başına düşen milli gelir ise 600 leva civarında, Bulgarla-

rın parasının adı leva. Levanın değeri oldukça yüksek tutuluyor. Bir leva altı türk lirasına yakın. Demek ki türk parasına vurursak, Bulgaristanda fert başına düşen milli gelir kâğıt üzerinde 3600 liraya yaklaşıyor.

Kiril Zarefe göre Bulgaristanın 1948'den tu yana kalkınma hızı yüzde 8.2 imiş. İki yıl önce yürürlüğe giren 20 yıllık kalkınma plânlarına göre ise bu hız, tıpkı bizde olduğu gibi, yüzde 7 olarak tesbit edilmiş,

Bulgarlar milli gelirlerinin yüzde 22-24'ünü yatırıma ayırıyorlar. Halen demir ve çelik mamulleri ihtiyaçlarının yüzde 31 ini kendi imkânları ile karşılıyorlar. Plânlarına göre 1970'de bu ihtiyacın beşte dördünü Bulgaristanda kendi imkânları ile giderecekler.

Tarımdan sanayie

Bulgaristanda Türkiye meselelerini oldukça iyi bilen, hiç değilse belirli bir açıdan da olsa bu meseleleri takip eden insanlar çok. Bunlar hemen her konuşmada meseleyi komünizm açısından alıp:

"_ Türkiye bu tempoda giderse daha yüz sene kalkınamaz. Profesör Baade dediniz de ne oldu? Adam size tavsiye ede ede tarım reformu yapmayı. Avrupanın sebze ve meyva ambarı olmayı tavsiye etti. Bu katipalistlerin bellibaşlı sloganı. Siz tarım ülkesi olarak kalın ki, sanayi mamulleri için pazar olasınız, diyorlar."

Deliormanda turistik bir otel

İç turizm var dış turizm yok

Bulgaristan da aslında bir tarım ülkesi. 1944 de komünist idare iktidara gelinceye kadar da bu özelliğini kaybetmemiş, Avrupaya, özellikle Almanya ve Avusturyaya domates, üzüm, tütün ihraç edermiş, O yıllarda Bulgaristanda herhangi bir sanayi dalı olmadığı için herhangi bir sanayi mamulü ihraç etmeleri de söz konusu değilmiş. Şimdi yavaş yavaş sanayileşmeye dönmüşler. Son onbeş yılda zirai gelişme ancak yüzde 3-4 arttığı halde, sınai gelişme 16 misli artmış. Zaten bunun misalleri de yolboyu gözüküyor Bir-iki büyük sanayi merkezi dışında, yolboyunda fabrika bacalarım görmek mümkün. Plânlama uzmanları ilk hedef olarak 1970 yılında tarım mahsulleri ile mamul maddeleri ihcaatının, bütün ihracatın yüzde 25'ine ineceğini söylemekte ittifak ediyorlar. Halen Bulgaristanın sanayi mamulleri ihracatı bütün ihracatının yüzde 40'ı oranında.

Bulgarlara Komünist blok içinde en önemli sanayi kolu olarak elektrik motorları sanayii düşmüş. Bu blok kendi arasında bir iş bölümü yapmış: Çekoslovakyada şu, Rumanyada bu. Doğu Almanyada filân, Macaristanda falan. Rusyada da fişmekân sanayii ön plânda gelecek. Bu arada, Bulgaristan da elektrik motorları sanayiinde gelişecek. Böylece de Bulgaristan torna, dizelmotor, elektromotor, güç transformatörü akümülâtör elektrokar elektrotelfer, harman, makinesi yapıp ihraç edecek. Doğu blokunun ihtiyacını karşılayacak, satabilirse. Batı ülkelerine de bunlardan satacak. Nitekim bulgarlar övünerek:

"— Biz Türklyeye de elektrik motorları, tornalar ve tarım âletleri satıyoruz, Bellibaşlı değil ama, önemli müşterilerimizden biri de sizsiniz" diyorlar.

Sofya yakınlarında, Kremikoftsi bölgesinde 20 bin dönüm arazi üzerinde de 22 bin işçinin çalıştığı bir metalürji kombinası kuruyorlar. Bu bir ağır sanayi merkezi. Maden yatakları da hemen bu sahada. Üstelik bir de büyük şansları var: Maden cevheri yatakları açıkta; yâni öyle tüneller, galeriler açmadan. toprağın üst tabakasını sıyırarak demir cevherine ulaşıyorlar.

Kan dâvası yok

Bulgaristanda kan dâvası, arazi ihtilâfı yok. İnsanın önce buna aklı yatmıyor. Ama, düşününce sebebi bulunuyor. Bir defa Bulgarıstanda toprak mülkiyeti yok. Eh. bu mülkiyet olmayınca da ne arazi ihtilâfı oluyor, ne de bunun doğurduğu kan dâvası. Topraklar devletleştirilmiş. Devlet adına bu topraklan büyük kuruluşlar halindeki kooperatifler işletiyor. Toprak işçisi bir ölçüde memur gibi. Çalıştığı iş günü kadar ücret alıyor. Üst tarafına karışmıyor. Kuraklık olmuş, sel basmış, mavi küf veya süne gelmiş, umurunda değil. Bunları devlet adına kooperatif düşünüyor.

Tabii, toprak işçisi toprağa bağlı olmayınca da kan dâvasıydı, arazi ihtilâfıydı olmuyor. Ama, köylü toprağın sahibi olmazsa, işleri alargadan alır, doğru dürüst çalışmaz. "Bunun formülü ne?'" sorusuna ise. doğrusu idarecilerin açık bir cevap vermeleri mümkün olmadı. Sadece bir kooperatifin yıllık geliri ne kadar çok olursa işçilerine düşen paylar da o kadar çok olurmuş. Bir asgari ücret var, gelir çok olursa bu ücretin üstüne prim veriliyor.

Bir okkacık balım yar

Trenle Filibeden geçerken, istasyonda türkçe konuşanlarla, trende türkçe konuşanlar arasında bir ahbaplık kuruldu. İstasyondakiler:

"— Türkiyedikelere selâm" dediler.

Bulgaristanın hemen her yerinde akrabaları yakınları hiç değilse tanıdıkları Türkiyede olan türkler var. Üstelik, bunların bir kısmı da Türki'yeye gelmek için can atıyor İstasyondaki kısa duraklama sırasında

trendekiler, istasyondakilere, buradan nereden ekmek alındığını, nerede yiyecek birşeyler bulunduğunu sordular. Karşıda bir büfe vardı ama, bulgar levası olmadan buradan birşey almak mümkün değildi. Trendekilerde ise leva yoktu. Bunun üzerine istasyondakilerden birisi, çantasından çıkardığı bir kavanoz balı uzattı, bir başkası da bir ekmek verdi. Daha ötelerden biri de bir karpuz uzattı. Vakit sabahın erken saatleriydi. Trendekiler verilenleri almak istemediler. Acaba karşılarındakiler polis miydi, yoksa bulgar gizli emniyet teşkilâtının adamları mıydı? Gösteriş mi yapıyorlardı?

Ama yerdekiler ısrar ediyorlardı. Madem aç kalmışlardı, madem trende restoran yoktu, bunları alıp Sofyaya kadar idare etmeliydiler. Trendekiler aldılar ama, içleri de burkulmadı değil, Kimbilir kaç kişinin kaç günlük istihkakını almışlardı... Ekmekle balı içlene içlene yediler.

Trendekiler, ekmeği vesika ile satılır sanıyorlardı. Neden sonra, bütün Bulgaristanı gezdiklerinde gördüler ki, Bulgaristanda yerli gıda maddeleri üzerinde herhangi bir tahdit yoktur, dileyen dilediği kadar alır ve yer. Ne var ki Bulgaristanda, pek çok şey gibi gıda maddeleri de oldukça pahalıdır.

Paranın geçmediği ülke

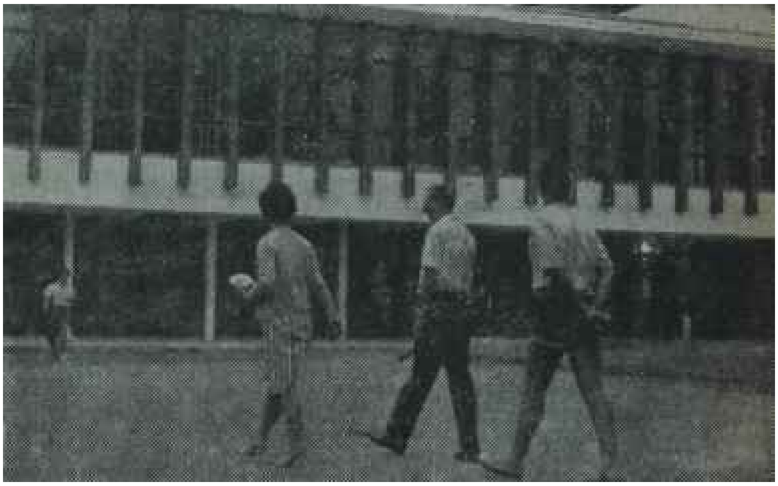
Bulgaristanda para var, hattâ isteyen para da biriktirebiliyor - tabii biriktirecek kadar kazanabilirse -... İsteyen, ailesi için ev. otomobil, hattâ herhangi bir sayfiyede ufak bir sayfiye evi dahi satın alabiliyor. Ne var ki. biriktirdiğiniz parayla meselâ bir bakkal dükkânı açmanız, ufacık da olsa bir işletme kurmanız mümkün değil. Evinizi kiraya veremezsiniz, otomobilinizle ücreti karşılığı insan taşıyamazsınız. Bulgaristanda para sadece şahsınız ve aileniz için kullanılabiliyor. Yani yemek, içmek giyinmek eğlenmek için. Bunun ötesinde para biriktirmek hiç bir anlam taşımıyor. Param var, iki ev alayım da birini kiraya vereyim, oradan gelecek üç-beş kuruşla da geçinirim, çalışıp da ne olacak?" demek yok. Buna hiç imkân vermiyorlar. Bulgaristanda en çok tekrarlanan söz, "işleyen, dişler!" dir.

Bulgaristan ağır bir hürriyetsizlik havası içinde. Milletin yüzü pek fazla gülmüyor Gece hayatı hemen hiç yok. Gerçi büyük şehirlerde yazlık bölgelerde gece kulüpleri, meyhaneler, barlar var ama, bunlar daha çok turistler için.

En büyük ihracat

Bulgaristanın Turizm Dairesi Başkanı Petko Todorof. Bulgaristanın turizmi konusunda şöyle dedi:

"— Turizmi biz bir ihraç kaynağı olarak görüyoruz. Hem de en önemli ihraç kaynağı. Bunun için de alabildiğine üstüne düşüyoruz. Gelen turistlere deniz, güneş, yeşillik satıyoruz. Götürmeleri için değil, görmeleri, dinlenmeleri, eğlenmeleri istiyorum" demek hiç mümkün değil. Umumî lokantaya inip yemek yememek için bir tek gerekçe var, o da hasta olmak. Bu defa da tepenize doktor dikiliyor.

Varnada bir dinlenme yeri
İnsan her yerde insandır

Turizm de, Bulgaristandaki herşey gibi, devlet eliyle yürütülüyor. Bulgarla, 1956 yılından sonra bu işin önemini anlamışlar, 50 milyar levalık, yani 300' milyon dolarlık yatırım yapmışlar. Karadeniz kıyıları, bizim İğneada burnundan Rumanya hududu olan Tuna kıyılarına kadar baştan aşağı otel, motel ve banglovla doldurulmuş. Otelleri son derece modern, Herbiri birer Hilton olmak üzere yüzlerce otel var. Hattâ içlerinde, mimarî bakımından daha modernleri de var. Ne var ki lüks konusunda pek o kadar kaabiliyetli değiller. Otel odaları bizim turistik Sirkeci otellerinden daha konforlu sayılmaz. Varna ve Burgaz iki büyük turistik şehir. Bulgaristana gelen turistlerin çoğunluğunu daha ziyade komünist ülkelerden gelen turistler teşkil ediyor. 14-16 günlük devreler için geliyor, kafileler halinde kalıp kafileler halinde geziyor ve gene kafileler halinde gidiyorlar. Her şey programa bağlanmış. "Ben tatildeyim, bu sabah yataktan onbirde kalkıp, kahvaltımı ondan sonra yapacağım" demek yok. Onbire kadar yatmakta serbestsiniz ama, kahvaltıya saatinde inmediniz mi, kahvaltı etmek imkânınız kalmıyor. Hele öyle, "ben bu sabah odamda kahvalı etmek

Bu yıl Bulgaristan 600 bin turist ağırlamış. Bilerinde, yabancı turistler için 25 bin yatakları var.. Turizm dairesi başkanı':

"— Bunu önümüzdeki yıl yüzde 50 oranında artıracağız" dedi.

Bulgarlar 1963 yılında turizmden 21 milyon dolar gelir sağlamışlar. Ancak bu gelirin çok büyük bir kısmı Doğu bloku memleketlerinden olduğundan ve bunlar karşılıklı anlaşmalarla birbirlerine bağlı bulunduklarından, turistlerden para almıyorlar da, turist gelen memleketlerden ma—kine fabrika tesisi falan alıyorlar.

Netice odur ki..

Bulgaristan. 1944'den bu yana gerçekten büyük bir gelişme göstermiş. Yol dâvasını halletmiş, ev dâvasını halletmiş - gecekondu falan yok - köylerine elektrik ve suyu götürmüş. Sekiz yıllık ilköğretim mecburi. 50 yaşından aşağı olanlar içinde okuma yazma bilmeyen yok. Sağlık hizmetleri bedava. Dileyen, istediği yüksek okulu okuyabiliyor. Köylerde dahi televizyon var. Radyo, çamaşır makinesi normal eşya arasına girmiş. Dilenci yok, üstü başı yırtık, yamalı hiç kimse bırakılmamış. Hattâ, hasta suratlı insan da kalmamış. Ekilmemiş bir karış arazi de yok. Bütün bunlar iyi de, bunların yanı başında hürriyetin olmaması tahammül edilecek gibi değil. İstediğiniz gibi düşünmek, istediğiniz gibi yazmak Bulgaristanda en büyük suç, âdeta vatan hiyaneti!

iller

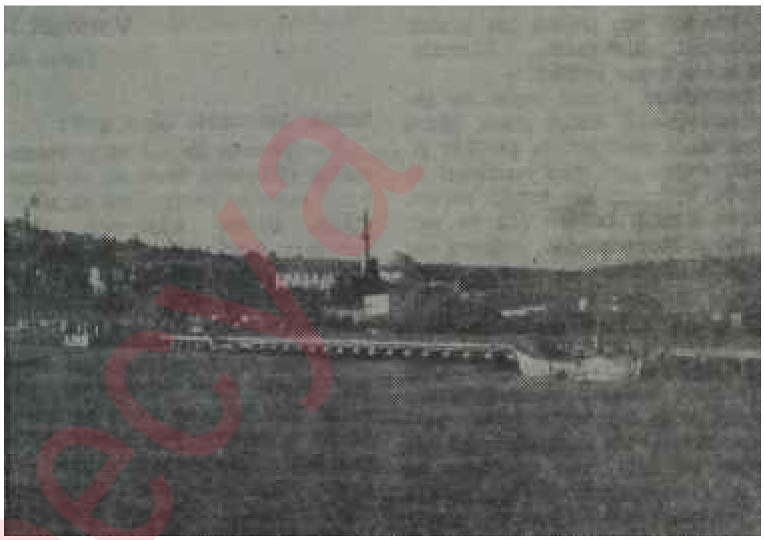
Ateş pahasına ateş balığı

Genç adam, garsonun uzattığı hesap puslasına bir göz atınca şaşkınlıktan kendini alamadı. Şimdiye kadar herşeyin ucuz oluşuna öylesine alışmıştı ki, Türkiyenin herhangi bir yerinde yiyebileceği bir porsiyon balığa yedibuçuk, hattâ on lira istenilmesi garaibine gitmişti.

Olay, bundan birkaç gün önce Tekirdağ sahillerinde bir gazinoda geçti. Genç adamın hayreti biraz da buradan geliyordu. Ama bu, yalnız oraya has bir durum değildi. Vurdun üç yanı denizlerle, hele balıkların en iyisinin tutulduğu denizlerle çevrili olduğu, balıkçılığın para getirmediğinden yakınıldığı da hep bilindiği hâlde, bir turistin doya doya balık yemekten mahrum bırakıldığı bir gerçekti, Trakya yarımadasının, İstanbuldan sonra biricik limanına sahip bulunan Tekirdağ şehri de elbette ki bu kaideden istisna edilemezdi. Fakat herşeye rağmen, genç turist düşünüyordu: denizin en munisi, manzaraların en dinlendiricisi, meyva ve sebzenin en lezzetlisi ve tazesi birara da bulunduktan sonra balık biraz pahalı olmuş, pek okadar farketmezdi. Gerçekten de şimdiye kadar gittiği hiçbir yerde bukadar rahat etmemiş ve dinlenmemişti. Bir kere, belki "turistik" veya "lüks" unvanını taşımayan, fakat temiz ve bakımlı bir oteli vardı. Sonra, yol şebekesine bukadar yakın, hem Avrupa ülkeleriyle olan hudutlara, hem de İstanbul gibi Türkiyenin en önemli bir şehrine sadece 135 kilometre uzaklıkta bundan daha rahat bir yer bulamazdı. Üstelik, oteli dahil, lokantası, gazinosu, plajı bir hayli ucuzdu. İstanbuldan gelirken yol boyunca uzanan çeşitli motellere, "kamping" adı takılan ve otomobiliyle. gelen yabancı turistlere çadır kuracak yer sağlayan tesislere sormuş, geceliği 80 liradan 85 liraya kadar yatak ücretlerini öğrenince hem gözleri faltaşı gibi açılmış, hem de bukadar pahalı yerlerde zaten kalacak yer bulunmadığını öğrenince sevinmişti. Sevinmişti, çünkü bu gibi" kazık marka" yerlerde kalanların isviçreli, avusturyalı, fransız, ingiliz veya alman turistler olduğunu ayni zamanda ona söylemişlerdi.

Tabiat zenginliği

Tekirdağ, yeni sahil yolunun yapılmasından sonra, Avrupadan gelecek turistlere olduğu kadar, İstanbuldan ve Türkiyenin her yanından akın eden deniz, güneş, tarih ve tabiat âşığı herkese en uygun şartları sağlamaktadır, İstanbuldan başlayıp Yunanistan sınırında biten asfalt yol, Floryadan sonra sırasıyla Küçükçekmece, Kumburgaz, Silivri, Marmara Ereğlisini, sahil boyunca uzanan plajlarıyla, şirin sayfiye evleriyle, şimdilik henüz birer başlangıç halindeki turistik siteleriyle âdeta İstanbulun. bir dış mahallesi durumuna getirmiştir. İleride bütün bu sitelerin, birbiriyle kavuşarak, Marmaranın kuzeyini tamamen bir turizm cennetine çevireceğinden şüphe edilemez.

Tekirdağın umumi görünüşü

Görünen köy

Yapılacak şey, vakit geçirmeksizin buraların turizm yönünden plânlamasına girişmek, nereye hangi tesisin kurulacağını, bunların turist -tabii özellikle yabancı turist- çekmek yönünden ne gibi özellikleri bulunacağını tesbit etmek, Marmaranın dillere destan plajlarının ve denizinin reklâmım yapmaktır. Tabii bu arada, bu güzelim sahillerin açıkgöz bezirganların ellerine düşmesini önleyecek tedbirler de alınmalıdır.

Maskeli rençperler

Genç turist, şehre 8 kilometre kadar uzakta bulunan plaja giderken, tarlada çalışan kadınların yüzlerinin beyaz bir boyayla boyanmış olduğunu gördü ve biraz hayret etti. Manzara tıpkı maskeli balolardakini andiriyordu. Hem buranın köylüleri, öyle, insandan kaçmıyorlardı; bilâkis, gayet insancıl ve cana yakın kimselerdi, Genç turist, kızlardan birine sordu. Kâzın yaptığı açıklamaya göre, köylerinde yüzü esmer kızlara pek iltifat edilmiyordu. Bu yüzden tarlada, güneş altında çalışırlarken yüzlerinin yanmaması için, cilde ziyan vermeyen bir terkipteki boyadan sürüyor lardı!

Genç turistin hayreti bir kat daha artmıştı. Kendisi bunca yola katlanarak, sırf plajlarda güneş altında yanıp esmerleşmek için gelsindi de buranın asıl sahibi olan insanlar denizin tadını çıkarmasınlar, üstelik yüzlerini . bile yakmamak için türlü kılıklara girginlerdi!..

Tekirdağın çevresi deniz kıyısındaki türlü mesire yerleriyle doludur. Bunların en yakınları ve önemlileri, 8 kilometre doğudaki Değirmenaltı, yine ayni uzaklıkta, fakat batı yönüne düşen Topağaç, aynı yol üzerinde 16 kilometrede bulunan Kumbağ plajıdır. Bunlardan Değirmenaltı, ana asfalta olan yakınlığı, denizinin ve kumsalının güzelliği, dalgaya karşı korunmuş oluşu yönlerinden plaj olarak en uygunudur. Kumbağ ise dinlenmek için daha uygun bir yer sayılabilire© de, yolunun henüz tamamlanmamış olması, üstelik kumunun çakıllı oluşu ve denizinin de derinliği sebebiyle avantajlarını kaybetmektedir. Ancak buna karşılık, özellikle bağcılığı, şarapçılığı ve nefis konserve balıklarıyla rekabet kabul etmez

bir üretim merkezidir, İnsanları da çak cana yakındır ve turistlere büyük ilgi göstermektedirler.

Tarihî zenginlik

"'Tekirdağın içinde ve dolaylarında tarihi eserler de hayli büyük bir önem taşımaktadır. Mimar Sinanın, dolaştığı bölgelerden biri olması sebebiyle, cami, köprü ve kervansaray gibi sayısız eserlerinden bir kısmı da bu dolaylarda bulunmaktadır. Özellikle şehrin içindeki Rüsbempaşa camii ve bazı tarihi hamamlar bu arada sayılabilir. Tekirdağ ilinin başlıca özelliklerinden biri de "Vatan Şairi" olarak bilinen büyük şair Namık Kemâlin doğduğu yer olmasıdır. Bunun izlerini şehrin her yerinde görmek kaabildir. Düzgün ve yeni bir binada açılmış olan şehir kitaplığına onun adı verilmiştir. Yine şehir parkında büyük vatanperverin bir heykeli, Tekirdağa ilk gelenlerin hemen dikkatini çekmektedir.

Yıllardanberi üzerinde çalışılan liman tesisleri de nihayet semeresini vermiş bulunmaktadır. Evvelce, özellikle fırtınalı havalarda, rıhtıma yanaşamayan büyükçe tonilâtolu gemiler şimdi rahatça ve her havada rıhtıma yanaşıp, yükleme-boşaltma yapabilmektedirler. Ayrıca küçük gemilerle balıkçı teknelerini lodosa karşı koruyabilecek çapta bir de mendirek inşa edilmiş bulunmaktadır. Balık akınlarına da bir barınak teşkil eden bu tesisler, yüzlerce meraklının balık tutmakla vakit geçirdiği bir yer haline gelmiştir. Yeni karayolu, sahili takiben ve şehrin tam eteklerinden geçtiği için Tekirdağlıların akşamları dinlenip eğlenebileceği gazinolar, lokantalar, kıyı boyunca açılmağa başlamıştır.

Savaşılacak zorluklar

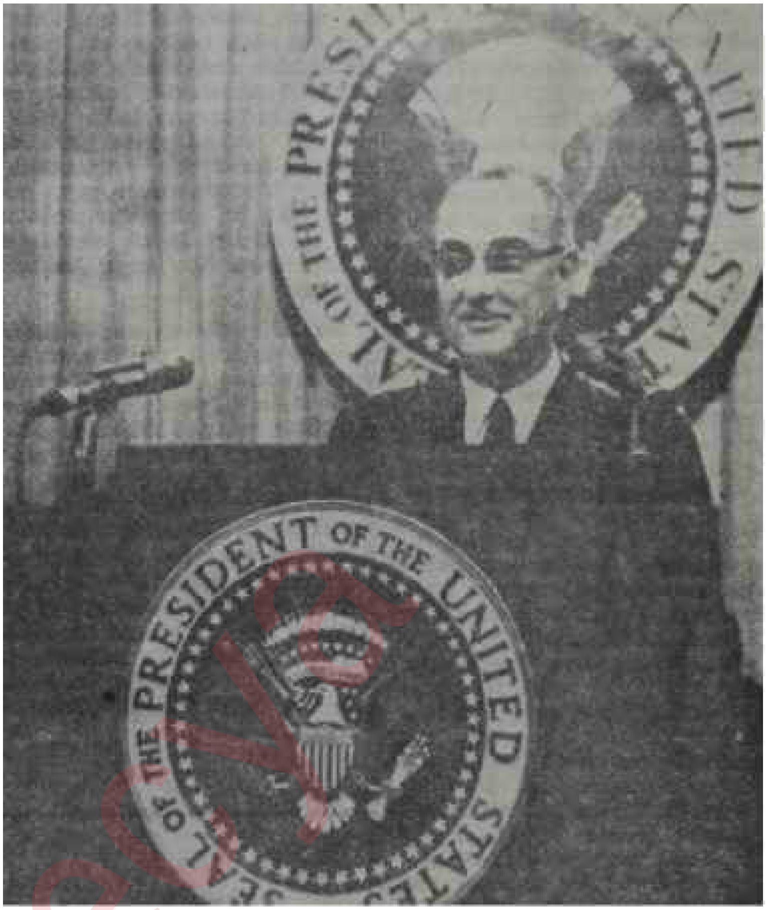
Anlatılanların ve çizilen tablonun bukadar pembe çizgiler ihtiva etmesine rağmen Tekirdağın, yurdun içinde bulunduğu hummalı turizm kalkınmasındaki yerini alabilmesi ve zaten malik bulunduğu tabii imkânlardan azami şekilde faydalanabilmesi için daha bir hayli çetin işler ilgilileri beklemektedir. Karayolları Genel Müdürlüğünün yaptığı bir yol veya Bayındırlık Liman İnşaatı Reisliğinin yaptırdığı bir liman sayesinde ulaştırma ve turist getirme imkânlarının hızla artmış bulunmasına rağmen, çoğu turistlerin hâlâ anacaddeden, şehre hiç uğramaksızın transit geçmekte oldukları da bir gerçektir. Bunu önlemek, hiç değilse bu transit geçenlerin dörtte birinin bir-iki gecesini Tekirdağda geçirmelerini sağlayabilmek için önce şehre turistik bir çehre vermek gerekmektedir. Başta, bol ve ucuz balık, kaliteli et yemekleriyle sebze ve meyvalar yenilebilecek temiz lokantalara ihtiyaç vardır. Bugünkü halde temiz bir otel bulmak mümkündür ama, lokanta maalesef!.. Sonra bir de, sahildeki gazinolar, insanın asabını bozacak kadar yüksek perdeden en âdi piyasa şarkılarım çalmakta birbirleriyle yarışmaktadırlar. Hep birağızdan başka başka şarkılar çalan bu gazinoların gürültüsü tam bir curcuna havası yaratmakta, turistte huzur diye birşey bırakmamaktadır.

Zamanla gelişeceği umulan turizm hareketi sayesinde gelecek turist sayısı da artacağından, mevcut ve çok sayılı otellerin ihtiyaçlara yetmeyeceği tabiidir. O hâlde, Tekirdağlı müteşebbis kişilerin şimdiden uzağı görerek harekete geçmeleri, kaliteli, rahat, temiz, fakat ayni zamanda ucuz oteller açmak üzere gayret göstermeleri yerinde bir tutum olacaktır. Şehrin Marmara Ereğlisine doğru doğusundaki kilometrelerce uzanan plâjlık sahillerin geliştirilerek moteller ve diğer turistik tesislerle donatılması da yine yapılacak yatırımları uzun vâdede çok fazlasıyla karşılayacak bir teşebbüs sahasıdır.

İlgililere düşen..

ti yollarıyla uğraşan Bayındırlık Müdürlüğüne de görevler düşmektedir. Özellikle sahildeki Kumbağ mesiresine kadar uzanan çok güzel manzaralı yolun güzergâh düzeltmelerinin yapılması, yüzeyinin asfaltlanması mutlaka şarttır, İller Bankası tarafından karşılanacak diğer bir ihtiyaç da, bu güzel ve bilhassa medeni insanların yaşadığı köyün bir dizel grupu ve elektrik şebekesiyle nura kavuşturulmasıdır. Akşamlan lüks lâmbalarının ışığında da eğlenmesini bilen bu insanlara hakettikleri medeniyet ışığı bir an önce sağlanmalıdır.

Sınır şehri Edirneyle İstanbula ayni uzaklıkta bulunan Tekirdağın yumuşak havası, cana yakın insanları, güzel tabiata ve denizi sayesinde az bir gayretle kısa bir sürede yurdun en başlıca turistik bölgelerinden birisi olması ve Birinci Dünya Savaşından sonra kaybettiği ticarî önemini tekrar kazanması işten bile değildir. Yalnız, bunun için bütün kasabalının elbirliği yapması, daha elverişli ve daha temiz turist ağırlama imkânlarını yaratması, resmî turizm teşekküllerinin de biraz bu taraflara bir "gözatması" gerekli ve yeterdir.

Başkan Johnson konuşuyor
Lâf ebesi

Sıra Demokratlarda!

Amerikan başkanlık seçimlerine üç ay kadar bir süre kaldığı şu günlerde, Birleşik Devletler yeniden kendi iç politikaları üzerine eğilmiş bulunmaktadırlar. Ağustos ayı başında bir. biri peşinden patlak veren iki milletlerarası buhran, Vietnam ve Kıbrıs buhranları, amerikalıları, hiç değilse bir süre için dış politika meseleleriyle ilgilenmek zorunda bırakmıştı. Oysa şu sırada bu iki buhran da biraz yumuşamış, Sam Amcanın çocukları da yeniden iç politikayla ilgilenmek fırsatını bulabilmişlerdir.

Demokrat Partinin, çoktandır merakla beklenen kurultayı nihayet, geçirdiğimiz hafta Salı günü toplandı ve kurultayın ikinci günü, Johnson, tahmin edildiği gibi, Başkan adayı seçildi. Başkan yardımcısı adaylığına ise, Johnson, Senatör Humbert H. Humphrey'i seçti. Böylece, amerikan. ların kafasını uzun süredir meşgul etmekte olan bir konu da halledilmiş oldu.

Gerçi bu kurultayın Başkan Johnson'u oybirliğiyle yeniden aday göstereceği muhakkaktı ama akılları kurcalayan iki önemli soru da ancak kurultay toplantısı sonunda kesin karşılık bulabilecekti. Bu soruların birincisi, Başkan Johnson'un kendine yardımcı olarak kimi seçeceğiydi. Bilindiği gibi, Johnson, geçen seçimlere Kennedy'nin yardımcısı olarak katılmış ve onun ölümü üzerine Başkanlık görevini yüklenmiştir. Bu bakımdan. Başkan yardımcılığı koltuğu boştu. Bu koltuğa kimin oturacağı, uzun süredir bütün dünyada geniş. bir merak konusu olmuştu. Başlangıçta, yardımcılığa en kuvvetli aday olarak Kennedy'nin küçük kardeşi ve halen Adalet Bakanı bulunan Robert Kennedy gösteriliyordu. Fakat Johnson, hem karakter bakımından kendinden çok başka olan, hem de Güneyde Dixiecrat'ların. Kuzeyde de büyük sermayenin düşmanlığım kazanmış bulunan bir kimseyi kendine yardımcı seçmeyi uygun görmemiş olmalı ki, geçen haftalarda, Robert Kennedy'yi bu işe düşünmediğini açıkladı. Zaten küçük Kennedy de, ağabeyinin ölümünden sonra artık idarede görev almak istemediğini her fırsatta belirtmiş bulu. nuyordu. Robert Kennedy, bu sözlerine uygun olarak, şimdi kendine başka Ur mevki aramaktadır. Gelen haberlere bakılırsa, Adalet Bakanı, önümüzdeki günlerde Bakanlıktan da ayrılacak ve Demokrat Partinin New York eyaletinde yapılacak senatörlük seçimine Demokrat Partiden adaylı, ğını koyacaktır.

Elenenler - kazananlar

Başkan Johnson'un, kendisine yardımcı olacağı söylenenler arasında ıskartaya ayırdığı iki önemli kişi de. Savunma Bakanı McNamara ile Birleşik Amerikanın Birleşmiş Milletlerdeki temsilcisi Adlai Stevenson'dur. Kongre ile münasebetlerinin son derece kötü olmasına rağmen, McNama. ra, Başkan Kennedy'nin Washington'a çektiği hârika çocukların en ümit vericisi olarak görünüyordu. Gerçekten, Savunma Bakanlığında geçirdiği üç yıl içinde Amerikanın savun, ma gücünü önemli şekilde çoğaltmış, kara, deniz ve hava kuvvetleri arasında ötedenberi süregelen ayrılığı gidermesini becerebilmiş, bunlara ek olarak da her meselede akılcılığın ve ılımlılığın şampiyonluğunu yapmıştır. Fakat önce Ur Demokrat olarak değil de, ılımlı bir Cumhuriyetçi olarak ta. nındığı, sonra da Kongreyle hiç iyi geçinemediği için olsa gerek, Başkan Johnson, McNamara'yı kendine varış arkadaşı seçmemişler. Stevenson ise, aydınlar arasında engin bir itibar sahibi olmasına rağmen, kütlelere inmesini bir türlü becerememektedir. Üstelik, arkasında iki başarısız seçim kampanyası da vardır.

Robert Kennedy, McNamara ve Stevenson bir kalemde yarış dışı tarakıldıktan sonra, geriye, Senatodaki Demokratların lideri Mike Mansfield ile Senatör Humphrey kalmıştı. Mans.

field uzun yıllar Senatoda Başkan Johnsan'un yakın arkadaşı ve yardımcısı olmuştur. Bu bakımdan, iki adam birbirlerini çok iyi tanımaktadırlar. Ayrıca Mansfield, Kongrede dönenleri en iyi bilen politikacılardan biridir. Amerikan politika gele. neğine göre, Başkan yardımcısı, Başkanın Kongre ile münasebetlerini düzenlemekte en büyük payı olan insandır.

Buna rağmen Johnson, Başkan yardımcısı adaylığı için Senatör Humphrey'i uygun görmüş ve kendisini seçtiğini, kurultayın üçüncü günü açıklamıştır.

Seviyesiz bir kampanya

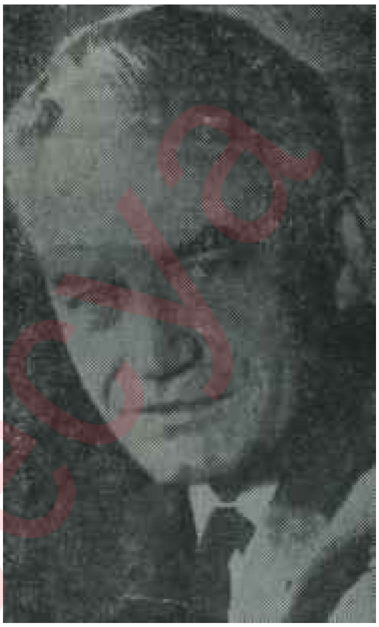
Kurultay toplantısı sırasında ele alınan ikinci önemli konu da, sepim kampanyasının ana tema'sı ve tonu olmuştur. Şimdiye kadarki haliyle, bu kampanyanın amerikan tarihinde görülen en seviyesiz kampanyalar, dan biri olduğu bütün gözlemciler tarafından kabul edilmektedir. Demokrat Parti kurultayından sonra ya bu gidişe bir son verilerek ortaya daha olumlu tartışma konularının çıkması, na yardım edilecek, ya da yangına körükle gidilip, toz-duman arttırılacaktır.

Amerikan başkanlık seçimleri, genellikle, bir kıran kırana döğüşe benzer. Partiler arasındaki görüş ve davranış ayrılıkları o kadar derin olmadığı için adaylar tartışmalarını konular üzerinde değil, birbirlerinin kişilikleri üzerinde yaparlar. Elbette bunun istisnaları vardır, örneğin Stevenson, bundan önceki iki seçime, Kennedy de geçen seçimlere oldukça dikkat çekici bir görünüş vermesini bilmişlerdir. Fakat Jonnson'un şimdilik onlar kadar seviyeli olduğu söylenemez. Goldwater ise, daha şimdiden, on parmağında on kara, sağasola hücum edip durmaktadır. Cumhuriyetçi aday, seçim kampanyasını dış politika konuları üzerinde kurmak istemiştir, fakat fikir yapısının yeter, sizliği onu bu alanda her türlü başarıdan mahrum bırakacağa benzemektedir. Üstelik, Vietnam buhranı sırasındaki davranışıyla Başkan Johnson. Goldwater'i en önemli dış politika kozlarının birinden de etmiştir. Şimdi Goldwater ister istemez ırk ayrımı, ekonomik durum ve Başkan Johnson'un kişiliği gibi iç politika koz larıyla oynamak zorundadır. Başkan Jchneon, son aylarda Kongreden geçirdiği iki önemli kanunla, Medeni Halklar ve Fakirlikle Savaş kanunlarıyla iç politikada da Goldwaterden daha avantajlı durumdadır. Fakat Medeni Haklar kanunuyla fazla oynamak, tecrübeli Johnson'a ateşle oynamak gibi görünmektedir. Bu bakımdan, bu konunun seçim kampanyası dışında tutulmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Güney Vietnam

Kararsızlık ülkesi

Asya ve Afrikanın yeni uyanan genç devletlerinde rejimler, çok kere öğrenci gösterileriyle işbaşına gelip, öğrenci gösterileriyle işbaşından gitmektedirler. Bunun en son örneğini, Güney Vietnam vermiş bulunmaktadır. Eğer doğruysa, Diem yönetimini yıktıktan sonra işbaşına gelen asker!

Senatör Goldwater
Öcü *var*

rejim, öğrencilerin sivil idareye dönüş konusunda devamlı ısrarları ve baskılarına dayanamayarak, yerini, en kısa zamanda yapılacak seçimlerle kurulacak bir yeni düzene bırakmak kararını vermiştir.

General Khan'ın başkanlığındaki askeri komitenin bu kararı vermesi kolay olmamıştır. Bundan bir süre önce öğrenciler Vietnamın her tarafında gösteriler yaparlarken, askerler, işbaşından çekilmeyi akıllarından bile geçirmiyorlardı. Fakat bu gösterilerin geçen hafta sonlarına doğru kanlı olaylara yol açması, üstelik komünistlerin de tahrikiyle budistlerle katolikler arasında silahlı çatışmalar çıkması üzerine Vietnam kendini bir anarşi uçurumunun başında bulmuş ve Khan, durumu düzeltmek için. yeniden sivil idareye dönüş sözü vermekten başka çare görememiştir.

Geçen hafta Güney Vletnamdan alınan haberlere bakılırsa, bir yıldır ülkeyi yöneten 55 kişilik asker! komite kendi kendini feshetmiş, idareyi bir sivil başbakana devretmiş ve General Khan başkanlığındaki üç kişilik bir komiteyi, en geç iki ay içinde yapılacak seçimleri hazırlamakla görevlendirmiştir. Fakat buna rağmen Vietnamda durum hâlâ aydınlık kazanmış değildir. Budistler ve katolikler birbiri peşinden gösteriler yapmakta, öğrenciler kazan kaldırmaya devam etmektedirler: Hatta şu satırların yazıldığı sırada, hükümet aleyhtan bir öğrenci grupunun Saygonun 500 kilometre kadar kuzey-doğusundaki Da Nang şehrini ele geçirdiği, mahallî idarecileri tevkif ederek şehri kendi istediği gibi yönetmeye başladığı bildirilmektedir. Bu öğrenci grupu yayınladığı bir bildiride, General Khan'ın işbaşından çekilip, yerine, sivi bir politikacı olan Nguyen Xuan Oanh'ı tayin etmesini "komedi" olarak nitelendirmektedir. Öğrencilere göre, başbakan kim olursa olsun, iktidar hâlâ Khan'ın elindedir. Diğer yandan, bir ara dinmiş gibi görünen öğrenci ayaklanmalarının Saygonda da yeniden başlamak üzere olduğunu gösteren belirtiler vardır.

Rüzgâr eken, fırtına biçer

Güney Vietnamda sürüp giden bu anarşinin komünistleri sevinçten hoplatırken Amerika Birleşik Devletlerini de derin bir endişe içine attığına şüphe yoktur. Fakat tarafsız bazı çevreler, Saygondaki amerikan entellijansının öğrenci gösterilerinin baş. latılmasında önemli rol oynadığını öne sürmektedirler. Çünkü, komünistlere karşı daha sert bir tavır takınıl,- masını ve savaşın Kuzey Vietnam topraklarına aktarılmasını isteyen Khan, son günlerde bu çıbanı daha dallandırıp budaklandırmak istemeyen Johnson idaresinin çok canını sıkıyordu. Bu bakımdan, Amerika daha uysal bir sivil idareyi sert bir asker! rejime tercih etmiş olabilir.

Eğer bu söylenti doğruysa, bir yabancı ülkeye zorla kendi görüşünü kabul ettirmeye çalışan Amerika şimdi ektiğini biçiyor demektir.

Tüli'den haberler

Ticaret Bakanı Fenni İslimyeli, makam arabasıyla İstanbuldan Anka. raya gelirken, Adapazarındaki parke yolda arabanın benzini bilmiş. Bunun üzerine Bakan, otostopla ilk benzin istasyonuna giderek, benzin bulmak içi şoförüne yardım etmiş.

*

Halen Sökede bulunan Tekin Arıburnu, orakla tanıştığı turistlere, kendisinin, Ragıp Gümüşpalanın yerine A.P. liderliğine aday olduğunu söylüyormuş.

Giresun milletvekili Naim Tiralî, birlikte bir Karadeniz seyahatine çıkmak üzere Fransız Basın Ataşesini davet etmiş. Beraberce, Sovyet hudundundaki Sarp köyüne kadar gideceklermiş.

Ankarada pek çok dostu bulunan ve birçok derneğin faal üyesi olan, Yargıtay üyelerinden Melâhat Ruacan hâlâ İstanbuldan dönmedi. Adlî tatil sonu olan Eylül başında Ankaraya dönmesi beklenen Ruacanı dost lan pek özlemişler.

*

Geçirdiğimiz haftanın sonunda, Cumartesi gecesi Tıp Fakültesi radyoloji doçenti Dr, Cengiz Kevenkin evinde büyük bir parti verildi Dr, Kevenkin eşi Gail Kevenkin kızkardeşinin o gece Amerikada yapılan düğünü şerefine yapılan toplantı, gecenin pek geç saatlerine kadar sür. dü. Davetliler arasında, kocaları türk iki amerikalı hanım, Dr. Cazip Sümer ve pek neşeli eşi Gönül Sümer, gazeteci Tuğrul Aşuroğlu ve alman eşi, Maliyeci Muhsin Ülker ve güzel sesli, sevimli eşi Nezihe Ülker, eski Kara Kuvvetleri Komutam emekli General Muhittin Önürün kızı Sumru ve yeni evlendiği eşi Dr, Doğan Sindel, İller Bankası mamurelerinden Şendâ Soylu ve Dr, Cengiz Kevenkin delaletiyle evlenmiş olan çok yakın iki çocukluk arkadaşı vardı

Tören_____Ankara gazetecileri geçen hafta içinde mutlu bir gün idrak ettiler. Ankara Gazeteciler Sendikasının II. Yapı Kooperatifi yöneticileriyle Ankara Belediyesi yetkilileri arasında bir tapu tescil muamelesi tamamlandı. Ankaralı gazeteciler böylelikle sosyal mesken evsafında birer yuvaya sahip olacaklardır. Gazeteciler kendilerine bu imkânının sağlanmasında yardımcı olanlara minnet hissi ile doludurlar. Haftanın başında yapılan törende Belediye yetkililerinden Belediye Reis Muavini Ali Çankaya ve Tapı Kooperatifi yetkilileri tapuları imzalamışlardır. Böylelikle mesleğin çilesini çekmiş basın mensupları biç değilse er kirası derdinden kurtulma yolunda ilk adımı atmış olmaktadırlar.

Bebeteki Türkiye Çalışma Kampları Teşvik Derneğinin faal üyelerinden -ikisi erkek, ikisi kız- dört genç, geçen haftanın içinde son çalıştıkları bölge olan Gaziantepten otostopla Ankaraya geldiler. Delikanlılar ingiliz, kızların ise biri iskoç, diğeri türk. Delikanlılar Cambridge mezunu, türk kızı ise Arnavutöıöy Kolejinin yük sek kısmına devam ediyormuş. Aynı ideal için çalışmak isteyen bu gönüllü gençler, 20-25'er kişilik kamplar halinde, yurdun muhtelif yerlerinde yapıcı faaliyetlerde bulunuyorlar. Gittikleri yerlerde onların şevkle çalıştıklarım görünce köylü de kendilerine yardım ediyormuş. Yaz başında ise, birçok köye sıhhi belâlar yapmakla başlıyan bu gençler, Tekirdağ ve Erdekte yol, Mersin ve Kayseride okul yapmışlar. Afyonda düden onarmışlar. Dört genç, içlerinden birinin Ankarada, Devlet Plânlamada uzman olan babasının evinde iki gün istirahat et. tikten sonra İstanbula doğru yola çıkacaklar.

Yedi aydır Parîste bulunan İlhan Berk, yurda döndü. Eşi Edibe Berk ve çocuklarıyla beraber Ankara, da, Kavaklıderedeki Kıbrıs sokakta satın aldıkları yeni apartıman dairesine taşındılar. Bu seyahatten epeyce zayıflamış olarak dönen Berk, yeni evinde iyice dinlenip toparlanmak niyetinde.

Yüksek Mühendis Feyyaz İnceerin eşi. Ayşe İnceer yeniden işe girmiş ve İran Büyük Elçiliğinde sekreter olarak çalışmağa başlamış.

•

Namık Sılay ile Yeta Çomonun erlenme muameleleri bitmek üzereymiş, Ankarada, Meşrutiyet caddesinde bir ev tutmuşlar. Evlendikten sonra orada oturacaklarmış.

•

Geçtiğimiz hafta içinde birkaç günlüğüne Ankaraya gelmiş olan İstanbullu avukat Behiç Başak, hemen İstanbula döndü. Bütün gençliği Ankarada Yenişehirde geçmiş olan Başak, akşamüzerleri Bulvarda piyasa ederken, herhalde, eski hatıraları yâdediyor olmalıydı!..

Tatilden yeni dönmüş olan Esin Ersoyu en yakın tanıdıkları bile tanımakta zorluk çekiyorlar. Zira Ersoy, saçlarını adamakıllı sarıya boyamış ve bu kendisine çok yakışmış.

*

Nevin ve Baha Bursalı, tatillerini bitirip Ankaraya döndüler. Nevin Bursalı yine sosyal faaliyetlerine başlıyacakmış,

•

Mecdi Sadrettin Sayman ile eşi, İsviçre, Almanya ve Viyanada geçirdikleri tatillerinden Ankaraya çok memnun olarak döndüler.

Emcet Zadilin eşi Aysel Zadil henüz İstanbuldan dönmedi. Yakında gelecekmiş ve Fosta caddesinde yeni biten apartmanlarına taşınacaklarmış.

•

Osman Olcayın Helsinkiye Büyük Elçi olarak tayini çıktı. Eşi Necla Olcayla beraber yakında hareket ediyorlar.

•

Malike ve Ziya Şav, Almanyaya yerleşmeyi düşünüyorlar. Muhtemelen bu kış gidecekler. Bu ayrılık bil. hassa Ulviye Bengisuyu çok üzecek. Zira bu iki kardeş pek anlaşırlar.

*

Marianna Kalabalık, Hollandaya annesini görmeğe gitmişti. Bugünlerde Ankaraya dönmüş.

•

Leyla Çambel, mesleki incelemelerde bulunmak üzere Avrupaya gitti. Seyahate çıkmadan önce de, evinde büyük bir parti verdi. Atatürk Bulvarında Bulvar Palasa yattın bir apartımanın çatı katanda oturan Çambelin evi gerçekten çok güzel, Minik; minik karışık eşyalar, türk işleri ve röprodiksiyonlarla dolu. Çumbel, o gece için, arka balkonunu da balık ağları sallandırarak dekore etmiş, eski zamandan kalma büyük bir eşyayı masa olarak kullanmıştı. Gece geç vakitlere kadar eğlenilen partide, kordiplomatiğe mensup birçok kimse ve gazeteciler de vardı. Eğlenceler arasında arasıra telefon çalıyor, Kıbrısla ilgili haberler, bütün dikkatleri çekiyordu.

•

Karşın fethinin 900, yıldönümü dolayısıyla, Ağustos ortasında hazırlanan törene Ankaradan birçok kimse davet edilmişti, üniversite hocaları, şairler, edipler, basın mensuptan ve Karsla ilgili bir çok zevat... Bir hafta sürecek törenlerde kendilgrtne düşeni yapmak üzere işlerini-güçlerini bırakarak koşup gelen memleketsever misafirler, törende ne Vali, ne Emniyet Müdürü, ne de diğer yetkililerle tanışmak imkânını bulabildiler. Hazırlanan bir konferansta ise, İlin büyük, lerine ayrılmış olan ön sıralar tamamen boştu. Arka tarafı, büyük bir ilgiyle bekleşip duran gençler doldurmuşlardı.

Bereket, son gece, Hayvan İhracatçıları Birliğinin verdiği yemeğe Vâli geldi de, misafirler kendilerini takdim imkânı buldular!

Dekorasyon

Herşey değişti

Değişik ufak parçalardan kullanışlı şekilde faydalanmak, ortadaki döküntüleri yerli dolaplardaki özel yer. lerine gizlerken duvarları dekoratif, değişik el sanatları eşyaları ile özel şekilde süslemek eve bir kişilik vermek ve değersiz malzemeyi değerlendirmek, yeni dekorasyon anlayışının özünü teşkil etmektedir. Meselâ pahalı salon takınılan, ağır eşyalar, dükkândan alınıp eve getirilen pırıl pırıl möble gün geçtikçe demode olmakta, yanyana, birbirine uydurularak takını haline sokulmuş değişik parçaların ayni stili, aynı devri tem. sil etmesi, ayni kumaşlarla kaplı olması da şart değildir. Birbirine çok uymayan iki rengi bile bu her iki değişik renge uyan bir halı, bir duvar kâğıdı ile birleştirmek, uyuşturmak mümkündür.

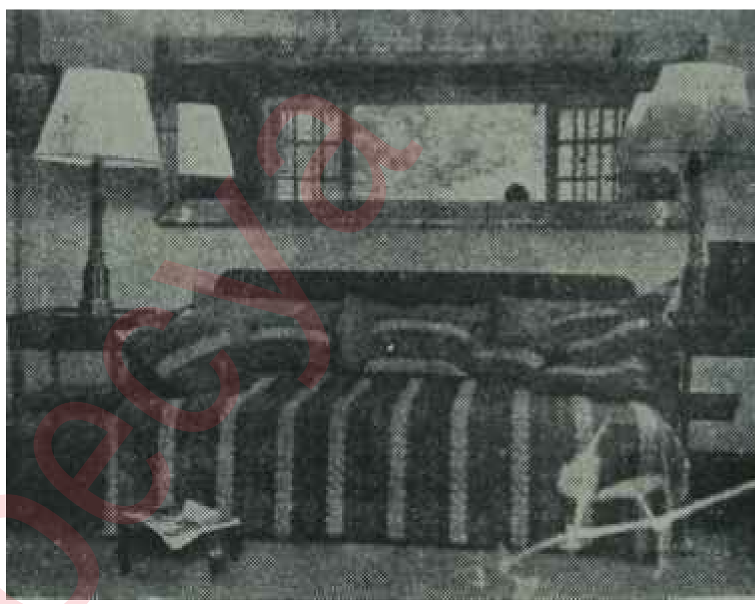
Değersiz eşyanın değerlendirilmesi ancak misallerle anlatılır: Eski zamandan kalıma bir hantal ayna düşünün. Bu ayna meselâ, uzunlamasına bir kanapenin, divanın arkasına konmuştur, fakat öyle bir yerdedir ki karşı pencereden görünen tabiatı, gökyüzünü aksettirir. Bu ayna, yerinde kullanılmış bir "değersiz eşya"dır Hem aksetirme hassasından iyi şekilde faydalanılmış, hem de odanın daha geniş görünmesini sağlamıştır. Bir evde, bozulmuş bir ayaklı dikiş makinesinin üstü çıkarılmış ve düz bir cilâlı tahta ilâvesiyle makinenin a yakları şık bir masa vazifesi görmeğe başlamıştır.

Duvarları süslemek için dekoratif eşya yaratmak başlıbaşına bir sanattır. Bunun için eski anahtarları, değersiz resimleri, antika hissi veren, ama hiç de antika olmıyan tabakları kullanmak mümkündür. Meselâ şık" büfesi olmıyan bir er kadını, cilâlı sade bir möbleyi büfe gibi kullanmış ve duvar kısmına irilli ufaklı, çeşitli desenli bir düzine tabağı birbirine yakın şekilde, gelişigüzel asmıştır. Bu evde testi, bir vazo vazifesi görmektedir.

önemli olan, yakıştırmaktır!

Mutfak eşyalarının bile salona girdiği ve buraya güzellik verdiği görülmüştür. Meselâ muhayyilesi geniş bir kadın, duvara koyacak aplik bulamayınca, sadece bir ampul asmış, fakat üzerine de mutfaktaki bakır kevgiri sallandırıvermiştir. Kevgir **çok** dekoratif şekilde ışıklandığı gibi, odaya, istenilen hafif loş ışığı da vermiştir.

İç mimarinin de bugün büyük bir önem kazandığı ve evin yerli dolaplarından başlıyarak birçok teferruatı, nın ev yapılırken veya restore edilirken halledildiği ve eve göre döşeme meselesinin önem kazandığı bir gerçektir. Meselâ bir evi daha geniş göstermek için, şimdi, eski zamanda olduğu gibi, dahili pencereler açma modasına yeniden dönülmüştür. Da. hili pencere bazen yemek yenilen yer den şık bir küçük mutfağa, bazen ye. sülüklerin, yâni saksıların bulunduğu bir antreye, bir aralığa açılmakta, gerekirse perdelerle veya özel bir dekoratif duvar panosu ile kapanmaktadır. Bu arada, vitraylı dahili pencereler bazı evlere büyük bir özellik kazandınmaktadır.

Ayna ile genişletilmiş bir ev

Yeni dekorasyon

Moda

İlk mantolar ve tayyörler

Soğuklar hissedilir edilmez, kadınları bir derttir alır: kışlık gardrop meselesi! Moda değişmiş midir? Gecen yılan kıyafetleri ne şekilde bir rötuşa tâbi tutulacaktır? Gerçi moda hiçbir **saman** korkulduğu kadar çabuk değinmemektedir ama, her yılın bir özelliği, getirdiği bir teferruat değişikliği vardır. Bunlar toplanır ve birkaç yıl içinde, modanın tümünü değiştirecek şekilde, etkili olur. İşte bunun içindir ki, fazla para sarfetmeden mevsimin havasına girmek, yerine göre iyi giyinmek isteyen her kadın, ilk serinliklerle beraber, modelleri karıştırmaya başlar.

Parisli hazır elbisecilerin teşhir ettikleri ilk mantolar oldukça değişik tiplerdedir. Bunların arasında çok spor, kısa otomobil paltoları, Avrupada kadınların gün geçtikçe daha fazla otomobil kullanmaları neticesi, büyük rağbet görmüştür. Fakat kısa otomobil paltoları her zaman klâsik de. vetüyü renginde olmayıp, bazen de siyahtan yarı spor, yan ahiye olarak yapılmakta ve beyaz eldivenlerle, kendisine birçok giyim yeri bulmaktadır.

Abiye ve spor mantoların, bu mevsim ortak bir tarafları vardır ki o da, vücuda oldukça yakın olarak biçilmiş olmalarıdır. Gerçi bu yakınlık vücuda tam oturan bir yakınlık değildir ve daha ziyade vücuda yakın torba elbiseleri hatırlatmaktadır ama, bol manto hemen hemen hiç yoktur, düz hatlı biçilmiş olanlar da tercihen bir kemerle belde toplanmakta veya trene-

kot manto şeklinde ve o bollukta kullanılmaktadır. Bu arada, iki özellik göze çarpmaktadır. Birincisi, kalın ekoseden yapılmış, uzun kollu spor elbiselerin üzerine giyilen önden düğmeli, düz renkli, kolsuz-kaput paltolar; ikincisi, kalın yün jerselerden yapılmış, beli kesik, kol kapakları ve yakası tüylü, küçük kürklerle süslenmiş abiye mantolardır. Yılın modası olan bu tip bir mantonun kumaşı kah veli, bejli, kareli jarseden olup, bej rönardan kol kapaklan ve küçük top bir yakası vardır. Mantonun kollan takma ve yapışık, düğmeleri gizildir.

Yünlü gabardinlerden yapılmış ke. merli, bol düğmeli gabardin paltolar ve eteğin ucunu hafif gösteren uzun truvakar paltolar da çoktur. Tweed'ler, kareli kumaşlar, ekoseler, yumuşak düz kumaşlar aynı şekilde modadır. Mantolara eş kumaşlardan yapılmış bereler, bere-şapkalar ve hafif kenarlı spor şapkalar da öyle...

Kısa ceketli birkaç siyah abiye tayyör müstesna, parisli hazır elbisecilerdn tayyörleri bu mevsim daha çok uzun ceketli, bol düğmeli, spor; bazıları İse bel altondan kuplu ve dikişlidir. Bunların arasında, yandan düğmeli uzun ceketlerin bellerinde bazen deriden kemerler bulunmaktadır. Bazı tayyörler ise tam kolsuz olup, bunlar uzun kollu ve devrik yakalı sveterler ile birlikte giyilmektedir.

1965 mantoları

Kışa hazırlık

Başarısız Öğretmen

Jale CANDAN

Her ders yılı sonunda gazetelerde o yılın başarılı ve başarısız öğrencilerinin oranını gösteren rakkamlara rastlarız. Bu basanda kullanılan ölçü, doğrudan doğruya, sınıf geçme veya okullardan mezun olmadır, özellikle son yıllarda başarılı çocuklar oranının bir hayli düşük olması gerçekten üzücü olmakla beraber, bence, bunu yalnızca bir gençlik problemi olarak değerlendirmek ve bu konuyu yalnızca başarısız çocuk" yönünden incelemek doğru değildir. "Başarısız öğrenci" konusu yanında bir de "başarısız öğretmen" konusu vardır ve birincilerin miktarı ,hiç şüphe edilmemelidir, , ikincilerin yüzünden artmakta, her an kabarmaktadır. .

Geçenlerde bir anne anlatıyordu: ilkokulu çok başarılı şekilde bitiren kızı,ortaokula başlar başlamaz matematikten güçlük çekmeğe başlamış; Notlan hep 1 veya 2 imiş. Bu durumda, çocuk çok geçmeden matematikten haliyle nefret eder olmuş. Tabii, yalnızca bu dersten nefret etmekle kalmamış, okuldan soğumuş, matematik dersinin bulunduğu günlerde, bilerek veya bilmiyerek, okula gitmemek için, hastalanmaya başlamış. Anne, çocuğunun matematiğe karşı özel bir kabüiyetsizliği olduğunu düşünerek, yıl sonuna doğru, sınıf geçmesine yardımı olur düşüncesiyle, çocuğa bir özel öğretmen tutmuş. Bundan sonra da, herşey birden değişivermiş. O kabiliyetsiz çocuk, birkaç derste hem derse ısınmış-, hem de bütün meseleleri kolaylıkla çözer olmuş. Son yoklamada da yüksek bir not almış. Meğerse sınıf öğretmeni "sert" liği ile meşhurmuş. Meslektaştan kendisine "Zehir" lâkabını takmışlarmış. Her yıl, onun sınıfından ancak beş - altı çocuk ikmâlsiz olarak sınıf geçebilirmiş.

Çocuktan dövmekle övünen öğretmen tipine zaman zaman her okulda rastlanır. Bunlar notlarının kıtlığı île övünürler de, çocukların nasıl olup da iki ay, bilemedin üç ay içinde kendisinin bir ders yılı süresinde öğretemediklerini öğrendiklerini hiç düşünmezler.

Birçok öğretmenin bugün, çocuktan yalnız bir dersten değil birçok dersten nefret ettirecek, okuldan soğutacak derecede öğretme tekniği" nden habersiz olduğunu söylemek hiç de mübalâğalı oJmıyacaktır. Yukardaki gerçek hikâye buna bir misaldir. Eğer anne çocuğuna, tesadüfen, öğretme kabiliyeti olan ve çocuğa öğrenme zevki aşılayan bir özel öğretmen bulmamış olsaydı, o çocuk muhtemelen liseyi bitiremiyecek, yan yolda okulu bırakacak ve çeşitli altsanma duygularına kendisini kaptıracak, bâr takım hayâli hastalıklara bile yakalanacaktı. Ben elişi, jimnastik ve bunun gibi nispeten kolay derslerden - çünkü okullarda bunlar pek basit şekilleriyle öğretilir • üstüste ikmale kalan, bn yüzden okulu asan, bu derslerden kurtulmak için bir takım kombinezonlara girerek başlarını derde sokan çocuklar bilirim. Yetişme çağındaki çocuk ban konularda çok hassastır ve en vurdumduymaz görünen çocuk, bazen bir öğretmenin yanlış davranışlarina kurban gitmiş bir çocuktur.

Ama öğretmen ne yapsın? Öğretmenin bugünün ihtiyaçlarına göre özel bir eğitim görmesi ve başarısının da öğrencilerinin başarısıyla muvazi şekilde değerlendirilmesi şarttır. Kalabalık sınıflarda öğretmenlik etmek kolay iş değildir. Yeni bir teknik, yeni bir usûl ister. Bugünün modern pedagoji sistemi, yâni psikolojiye dayanan disiplin de dünkü kayıtsız şartsız disiplin anlayışından çok başka bir durum yaratmıştır, öğretmenin bu hava içinde yetişen öğrencilere hitabedebilmesi İçin yepyeni bir görüşe psikolojiye, insanlararası münasebet kurma hassalarına sahip olması lâzımdır, öğretmen, aileden sonra çocuk -zerinde en etkili kimsedir. Onun maddeten tatmin edilmesi, bugünün şartlarına daha uygun bir şekilde yetiştirilmesi, ortaokuldan itibaren belge alıp sokaklara dökülen çocuklarımızı, büyük çapta, bu haksızlıktan, bu felâketten kurtarabilir.

YAYINLAR

TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

Doçent Doktor İlhan F. Akının İncelemeli. İstanbul 1964, Dünya Matbaası İstanbul, 149 sayfa, 10 lira,

Doçent İlhan Akın, İstanbul Ünivesiltesinin genç değerlerinden birisidir. Hukuk Fakültesinde Âmme Hukuku okutmaktadır. Okuyan ve araştıran çalışkan bir bilim adamı olarak da uzman olduğu alanda zaman za. man ilgi çekici eserler vermektedir. Son yayınladığı "Temel Hak ve özgürlükler" adlı eser de, en azından, daha önce yayınlanmış ve pek çok aydının kitaplığında faydalı bir el kitabı, bir danışma kitabı olarak yer almış olan "Devlet Doktrinleri" kadar önemlidir.

İlhan Akının son derece açık ve arı bir dille ortaya koymaya çalıştığı temel halk ve özgürlükler konusu, günümüzde öncelikle yöneticiler ve yönetici olmak çabasındakiler tara. fından bilinmesi gerekli bir konudur. Gerçi İlhan Akının konuyu fazla popülarize etmemesi, ısrarla bir bilim adamının köşelilikleri içinde kalması, memleketimizin okuma düzenine alışmamış aydınları tarafından çoğunlukla yadırganacak bir haldir ama, galiba bilimsel konulan da başka türlü öğrenmek kolay kolay mümkün olmamaktadır. Onun için, yöneticiliğe özenenler, öncelikle de ilerdeki yıllar, da memleketimizde politikasında söz sahibi olmak isteyenler, sıkılsalar da, bunalsalar da, dişlerini sıkıp bu kitabı okumalı, okumaktan da öteye, anlamaya çalışmalıdırlar.

İlhan Akın kitabında önce özgürlüğün -yani hürriyetin- ne olduğu, nu anlatmakta, özgürlüğü sistemli bil İncelemeye tabi tutmaktadır. Konuya bireycilik-ferdiyetçilik, le girmekte, burdan kamu özgürlüklerinin doğusuna geçmekte, bu kavramdaki geliş. meleri ele alarak, uluslararası bildirilerde insan haklarına verilen yeri göstermekte ve nihayet, hak ve özgürlük kavramındaki gelişmenin doğurduğu sonuçları da anlatarak kitabını sona erdirmektedir.

İlhan Akın, kitabının başına yazdığı ufacık önsözde, ele aldığı konu. yu şöyle tanımlamaktadır:

"Çağımızda bütün devrimlerin, toplum içi savaşların insan hak ve özgürlükleri adına yapılması, bu kavrabın büyük bir titizlikle ele alınmasını gerektiriyor. Gerçekten de bu kavramların kaynağını, gelişme aşamalarını, anlam örgüsünü açık-seçik olarak bellemedikçe, temel öğretilerin yorumunda kaypaklıktan kurtulmadıkça insan hak ve özgürlüklerinin savunmasını gereğince yapamayacağımız gibi, en iyi niyetlerle de olsa bu hak ve özgürlükleri çiğnememiz işten bile değildir. Bu küçük kitapta insanoğlunun temel hak ve özgürlüklerini özetlemeye çalıştık."

Bu kuta tanıtmadan sonra bize söylenecek bir tek söz kalmaktadır ki o da şudur: Bu memlekette şunca yıldır hak, hukuk, adalet ve hürriyet dîye ortaya çıkanlar, bu yolda partiler kuranlar, devrimler yapanlar, yazılar yazanlar! Acaba sizlerin, savunuculuğunu yapar gibi göründüğümüz hak ve özgürlüklerle halkın istediği hak ve özgürlükler arasında bir ilişki var mıdır? Bize yok gibi gelmektedir. Onun için, hele İlhan Akının şu kitabım lütfen bir okuyun ve hükmü sonra kendi kendinize verin!..

İlhami SOYSAL

KİTAPLAR

ŞAİR DOSTLARIM — Oktay Akbalın izlenim ve anıları, Elif Yayınları 13, Anı dizisi 1, İstanbul, Çeltüt Matbaası 1904, 100 sayfa 350 kuruş.

KADERİN CİLVESİ - BAŞIMIZA GELENLER — Hüseyin Rahmi Gürpınarın romanı, yazarın Yayınevi, Gürpınar Külliyatı 5, Sinan Matbaası İstanbul 1964, 224 sayfa 6 lira

DELİ FİLOZOF — Hüseyin Rahmi Gürpınarın romanı, yazarın 100. doğum yılı dolayısıyla ilk defa yayınlanan kitabı, Pınar Yayınevi Gürpınar Külliyatı 6, İstanbul İsmet Matbaası 1964, 293 sayfa 750 kuruş.

YAŞAMA DUVARI — Nevzat Üstünün gezi notları, Ataç Kitabeyi yayınları 65, İstanbul Ersa Matbaası 1964, 108 sayfa 4 lira,

YOLUN ÜSTÜNDEKİ KAYA — Samim Kocagözün hikâyeleri, İmece yayınları, sanat dizisi 2, Ankara Ayyıldız Matbaası 1964, 96 sayfa 3 lira

ÇÖPLÜK — Carolina Maria de Jezüs'ün hatıraları, türkçeleştiren Betül Öztoprak, Nil Yayınevi, İstanbul, Yeni Matbaa 1964, 190 sayfa 10 lira,

Dergiler:

ATAÇ
Aylık sanat dergisi - İstanbul

Ataç, toplumcu aydınların yayımladıkları toplumcu bir dergidir. Ağustos başında yayımlanan 26. sayısı, üçüncü cildin ilk sayılarından birisidir. Derginin bu sayısında Sevgi Nutkunun ilgi çekici bir başyazısı var. Türkiyedeki toplumcu geçinen sanat dergilerinin çokluğundan, bunların, bütün toplumculuk İddialarına rağmen toplumu etkileyemediklerinderi, birbirlerine düştüklerinden, sen-ben kavgasından başka birşeyle uğraşmadıklarından yakmıyor. Candan, duyularak yazılmış bir yazı. Zaten yazar, yazısının en sonunda söylüyor : "Çok ciddi, eşek gibi ciddi laflar bunlar. Her biri eşek gibi ciddi incelemeler yapmak ister. Onlar yapılacak, yapılıyor, ben bu işlerin adamı değilim. Sağduyumla konuşuyorum. Gücümün çoğunu eciş bücüş kendime harcamışım. Tine de bunları söylemek istedim. Belki bir gün daha doğrusunu, daha doğru söyliyebilmek için."

Ataçta iki de hikaye var. Bir zamanların ünlü iki hikayecisi Oktay Akbal ve Muzaffer Hacıhasanoğlunun hikayeleri. Hikâyeler okunmayacak hikayeler değil, güzel hikâyeler ama bir zamanların Akbalı ile Hacıhasanoğlusunu asamıyor, aratıyor. Ataçta ayrıca Afşar Timuçin, Ceyhun Can ve Halil İbrahim Baharın şiir denemeleri de yeralmış. Ama bunlar da deneme olmaktan öteye gidemiyor. 1. S.

T İ Y A T R O

Ankara

Yeni mevsim hazırlıkları

Yeni tiyatro mevsimi yurdumuzda, genel olarak, 1 Ekimde açılır. Ama, perdelerin bu tarihte açılabilmesi için, hazırlıklara Eylül başında, hattâ Ağustos ortalarında başlamak gerekir. Onun için bütün tiyatrolarımız takvimlerin 1 Eylülü gösterdiği gün, sahneye koyacakları yeni oyunların provalarına başlamış olurlar.

Devlet Tiyatrosu, bunların içinde en çok sahnesi ve en çeşitli faaliyeti olan sanat kurumumuzdur. Ankaradaki sahnelerinin sayısı, geçen yıl açılan -ve simdi sahnesi de, salonu da esaslı onarımlar, hatta ilavelerle genişletilmiş olan- Altındağ Tiyatrosu ile altıyı bulmuştur. Ayrıca İzmir ve Bursa tiyatrolarıyla Opera, Operet, Bale ve Çocuk tiyatrosu bölümleri vardır. Onun için Devlet Tiyatrosunun repertuvar ve program işleri daha ince hesaplara, daha erken başlaması gereken hazırlıklara ihtiyaç gösterir.

Opera ve Bale bölümlerinde: Bu sayedederi ki Devlet Tiyatrosunun Opera ve Bale bölümlerinde bu mevsim sahneye konulması kararlaştırılan eserler şimdiden ilân edilebilmiştir : Rosslni'den "Sevil Berberi", Gounod'dan "Paust", Donizetti'den "Rita", Strayrinsky'den "Bülbül", Puccini'den "Madam Butterfly", Mascagni'den "Cavalleria Rusticana", Verdi'den "Maskeli Balo", Weberden "Freischuitz", Nevit Kodallıdan - yeni bestelediği.- "Gilgameş" operaları; Lehardan "Şen Dul" opereti, B.P.. Ashton'dan "Buluşma". L.Mintous'tan "Don Kişat" baleleri...

Bu eserlerin sahneye konulma sırası şöyle düzenlenmiştir : "Sevil Berberi" (Reji: Ertuğrul İlgin), "Faust" (Reji: Feridun Altuna), "Gilgameş" (Reji: büyük ihtimalle, Cüneyt Gökçer). Bale bölümünde de ilk yaratışlar "Don Kişot" ile "Gisele" olacaktır.

Büyük Tiyatroda : Büyük Tiyatro mevsime. Haziran başlarında Pariste, Milletler Tiyatrosunda yalnız iki defa oynanmış olan, Shakespeare'in "On İkinci Gece" siyle girecektir. Böylece "On İkinci Gece" dördüncü defa Devlet Tiyatrosu sahnesine çıkmış olacak. Ankara seyircisi de bu güzel komediyi bu sefer yeni kadrosu ve Cüneyt Gökçerin yeni sahne düzeniyle seyretmek fırsatını bulacaktır.

"On İkinci Gece"nin dekor ve kostümlerini gene Turgut Zaim çizmiş, sahne müziğini Nevit Kodallı yazmıştır. Çeviri ise gene Avni Givdanın akıcı çevirisidir. Rol dağıtımının belibaşlı yenilikleri ise, Soytarı'nın Bozkurt Kuruça, Olivia'nın Ayten Kaçmaza, Viola'nın Çiğdem Selışıka, Mary'nin de Muazzez Kurdoğluya verilmiş olmasıdır.

Küçük Tiyatroda: Küçük Tiyatro, geleneğine bağlı kalarak, yerli bir Oyunla perdesini açacaktır: Oktay Rıfatın "Çil Horoz"u. Geçen mevsim sonlarında Fikret Tartarım Bursada, Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosunda sahneye koymuş olduğu bu oyunu Ankara seyircisi ilk defa görmüş olacaktır.

Dekor ve kostümlerini Hüseyin Mumcunun çizdiği "Çil Horoz*'da roller şu sanatçılar arasında paylaşılmaktadır : Sunay Artuk, Erol Amaç, İlkay Saran, Serpil Bodrumlu, Coşkun Orhan ve Dinçer Sümer. Görüldüğü gibi *genç* bir sahneye koyucunun idaresi altında - çoğunluğu - genç bir kadro.

Üçüncü Tiyatroda : Üçüncü Tiyatro mevsime, eserleri bütün dünyada ilgi uyandıran S. O'Casey'in "Dünyanın Düzeni" adlı oyunuyla girecektir. İrfan Şahinbaş dilimize çevirdiği oyunu, misafir rejisör İstanbul Şehir Tiyatrosundan Nüvit Özdoğru sahneye koyacak, dekor ve kostümlerini Refik ve Hâle Eren çizeceklerdir.

"Dünyanın Düzeni"nde bellibaşlı roller şu sanatçılar arasında paylaşılmaktadır : Tülây Artuk, Macide Tanır, Tuğrul Çetiner. Halûk Kurdoğlu, Asuman Korad, Ali Cengiz Çelenk, Vedii Cezayirli. Ertek'in Atakan. Aktan Günalp. Nuşen Girginkoc, Sevinç Aktapsel, Melek Tartan, Erol Kardeseci, Ferdi. Merter.

Oda Tiyatrosunda: Oda Tiyatrosu ilk ovun olarak Salah Birselin Jean Genet'den çevirdiği "Hizmetçiler"i sunacaktır. Etanel Hürolun sahneye koyacağı. Seza Altındağın dekor ve kostümlerini çizeceği bu oyunda - üçü de kadın olan- üç kişiyi Beyhan Hürol. Handan Uran ve Nermin Sarova canlandıracaklardır.

Yeni Sahnede: Yeni Sahne, yeni mevsime ilk defa yerli bir oyunla girecektir : Yıldıran Keskinin "Soruşturma"sı. Muazzez Kurdoğlunun sahneye koyacağı "SoTuşturma"nın dekor ve kostümlerini Hüseyin Mumcu hazırlıyacak. iki erkek kişisini Semih Sergen (Adam) ile Yılmaz Gruda (Uşak), tek kadın kişisini de "Çalıkuşu"ndanberi sahnede görünmeyen Gökçen Hıdır canlandıracaktır.

Altındağ Tiyatrosunda: Gecen mevsim sonlarına doğru açılan Altındağ Tiyatrosu yeni mevsime Carlo Goldoni'nin -Samim Sinanoğlu çevirisi - "Yabanlar" komedislyle başlıyacaktır.

Oktay Rifat Horozcu

Vitrinde

Mahir Canovanın sahneye koyacağı "Yabanlar"ın dekor ve kostümlerini Tarik Levendoğlu çizecek, rollerini de şu sanatçılar oynıyacaklardır: Işık Yenersu, Jale Birsel, Oğuz Bora, Ahmet Demirel, Süreyya Taşer. Ülkü Ülkümen, Atilla Eldem, Baykal Saran, Meral Güzendor, Tekin Akmansoy.

İzmir ve Bursada: İzmir Tiyatrosu perdesini, bu mevsim, yerli bir oyunla, Adalet Ağaoğlunun geçen mevsim İstanbul Şehir Tiyatrosunun Kadıköy bölümünde sahneye konulmuş olan "Evcilik Oyunu" ile açacaktır. Ergin Orbeyin sahneye koyacağı oyunun dekor ve kostümlerini Seza Altındağ hazırlıyacak, başlıca rollerini de şu sanatçılar paylaşacaklardır: Oytun Sanal, Gülsen Alnıaçık, Süha Tu na. Elçin Sanal, Raik Alnıaçık, Sema Aybars, Tomris Oğuzalp.

Bursa Tiyatrosu ise seyircilerine, geçen mevsim Ankarada, Küçük Tiyatroda büyük başarı kazanmış olan Hidayet Sayının "Topuzlu" adlı yerli komedisini' sunacaktır,

Meydan Sahnesinde: Meydan Sahnesi, yeni mevsime, Eylülün ikinci haftasında "Siz Olsanız ne yaparsınız?" (Laure et les Jacques) adlı bir fransız komedisiyle girecektir, Aygen Terinerin çevirdiği oyunu Kartal Tibet sahneye koyacak, dekor ve kostümlerini Çetin Köroğlu çizecek, bellibaşlı rollerini de Çetin Köroğlu, Esin Avcı, Kartal Tibet, Yılmaz Gruda. Teoman Özer ve Mediha Köroğlu canlandıracaklardır.

Filmcilik

"Fatih" filmi

Yüzünden memnuniyet akan orta boylu, alnı hayli açılmış, gözlüklerinin arkasında gözleri fıldır fıldır eden adam, akdenizlilere hat bir hareketlime içinde, elini-kolunu sallıyarak gürültüyle konuşuyordu:

"— Bakanınız son derece genç ve üstelik çok da yakışıklı. Kendisine filmimizde başrolü teklif ettim. Bakanlığım var diye kabul etmez ve oynamazsa bile, nezaman gelse, ona film lerimde kaliteli bir rol verebilirim,."

Bakana teklifsizce rol vermek isteyen bu orta boylu, saçları dökülmeğe yüztutmuş cin gözlü adam, İtalyanın hatırı sayılır sinama ağalarından Dino de Laurenıtiis'ti ve Türkiye-' de çevrilmesinde prensip kararına varılan "Fatih" filminin ön hazırlıklarını gözden geçirmek üzere, geride bıraktığımla' hafta içinde yurdumuza gelmiş bulunuyordu.

1962 yılında da, çevrilmesi söz konusu olan "Fatih" filmi için, konu olarak, finlandiyalı yazar Mike Waltari'nıin romanı "Johannes Angel-Kara Melek"i seçilmişti. Waltari, bir tarihçi değil, herşeyden önce bir roman cıydı, O yüzden de, romanına kahraman olarak seçtiği Fatih Sultan Meh. medi, okurun ilgisini sürekli olarak ayakta tutabilmek amacıyla, kardeş katili, şehvet hırsıyla gözü dönmüş ve devlet işlerinden anlamaz bir kişi diye canlandırmıştı. Yazara göre Fatih, romanda şöyle bir sahnenin de kahramanıydı:

"Sultan Mehmet, kazan kaldıran, bağıran yeniçeri sürüsüne aldırış etmeden çadırına çekilip oradan üç gün çıkmadı.,. Tacirler, kendisine bahar gibi güzel, onsekiz yaşında frene adında bir rum kızı satmışlardı. Tam üç gün Mehmet, kimseye görünmedi. Çadırda o kızla beraber kaldı. Çadırının etrafını saran yeniçeriler küfrediyorlar, aşk zevklerini harbe tercih edip namazını ihmal eden bir sultam istemiyorlardı. Yeniçerilerin hiddeti son haddini bulunca Mehmet, elinde bir gül olduğu halde baygın gözler ve 'sarhoş bakışlarla çadırından çıktı Onu gören yeniçeriler, kahkahadan kırılıp havaya toprak ve ait pislikler atarak.

— Kılıcını bir gül ile değişen sultan. Nasıl adamsın sen? diye haykırınca. Sultan Mehmet onlara bağırarak şu cevabı verdi:

— Ah kardeşlerim, kardeşlerim! Ne söylediğinizi bilmiyorsunuz... Eğer görseydiniz, beni anlardınız.

Yeniçerilerin hiddetleri artmıştı:

— O rum kızını bize göster, dediler. Göster ki sana inanalım.

Sultan Mehmet, çadırından yüzünü elleriyle saklayan yarı çıplak, korkak ve mahcup bir kızı sürükleyerek çıkardı. Yeniçeriler, başlarındaki külahları yere atıp ayakları altında çiğnediklerinden, tepelerindeki bir tu. tam saçla dolaşıyorlardı. Sultan Mehmet, ihtiraslı çehresi, vahşi bakışlı gözlerinin sarı parıltılarıyla bu güruhun tam ortasında duruyordu. Nihayet bahar kadar güzel olan gençkızın ellerini zorla yüzünden çekti, üstüm deki son çamaşır parçalarını da yırtıp çıkardıktan sonra onu. bu güzellik karşısında kendilerinden geçen yeniçerilerin önüne doğru ittil.,

— Rahat rahat seyredin! Ona bakın ve sultanınızın aşkına lâyık olduğunu anlayın.,

Mehmedin çehresi hiddetinden kararmıştı, elindeki gülü yere atarak emretti:

— Bana diz, kılıcımı getirin!

Yere diz çökmüş, başını eğmiş olan esire çıplaklığım saklamaya çalışıyordu. Sultan Mehmet onu saclarından yakalayıp bir darbede kafasını kesti. Gençkızın kanı en yakın yeniçerilerin üstüne sıçrayıp onları ala boyamıştı. Gözlerine inanamayan yeniçeriler dehşetten haykırarak gerileyince, Sultan Mehmet, onlara hitabetti:

— Kılıcım, aşk zincirlerim bile kırabilir. Ona güvenmelisiniz. Yeniçeri ağası nerde? Buraya gelsin,.

Yeniçeriler, çadırına gizlenmiş olan yeniçeri ağasını bulup getirdiler. Sultan, onun kumandanlık bastonunu alıp öyle bir darbe indirdi ki, ağarım burnu kırıldı ve bir gözü patladı,"

Bunların yanı sıra Fatih, daha nelerin de kahramanı değildi kil Gönü saltanat hırsıyla dönmüştü, isteklerine gem vuramaz bir duruma gelmişti, önüne kim çıkarsa, kardeş, akraba, en yakım bile olsa tanımıyor, acımadan kafasını vurdurup öldürtüyordu.

Yazarın Fatihi ile tarihin ve bizim bildiğimiz Fatih arasında öylesine büyük ayrıntılar vardı ki yapımcı ağası İtalyan Laurentiis'in bu Fatihlerden hangisini seçeceği ve filmin a hangisini kahraman yapacağı doğrusu hayli meraka değerdi.

İki cami arasında..

yapımcının ille de sinema oyuncusu yapmağa kalkıştığı "yakışıklı" Turizm ve Tanıtma Bakam Göğüşe göre bu konuda herhangi bir kuşku, nun yeri yoktur. Senaryo bizim ona-

Elia Kazan
Bir başka Laurentiis

Harikulade New York Dünya Fuarı 22 Nisan'da açılıyor.

PanAm ile Dünya Fuarını ziyaret seyahatinizin sadece ilk merhalesidir

Bu sene A. B. D.'ni ziyaret edecekler muhakkak New York Dünya Fuarını da görmelidirler.

Diğer bütün havayollarından hayli daha çok transatlantik jet seferi yapan PanAm, Fuarın resmî müracaat merkezlerinden biridir. Ve PanAm paranızın karşılığından çok daha fazlasını istifadenize âmade kılar.

PanAm'ın temin ettiği hususi tenzilâtlı tarifeler: PanAm'ın yeni bilet ücretleri şimdi A. B. D. seyahatinizde % 21 kadar tasarruf etmenizi sağlar. PanAm ayrıca *Amerika dahilinde de* sizler için tenzilât temin etmektedir. Otel, şehir içi gezileri ve Dünya Fuarı giriş biletiniz dahil, yalnız $ 17 ödiyerek New York'da 3 gün 2 gece geçirebilir, bütün Amerika'da sadece $ 6 karşılığında (yemek için günde $ 5 ödemek lâzımdır) 50 lüks Sheraton otelinden herhangi birinde kalabilirsiniz. Pan American, temin ettiği sayısız tenzilât sayesinde seyahat için ayırdığınız paradan azami istifade etmenizi sağlar.

PanAm ile daha çok yer görünüz: Yalnız PanAm 15 A. B. D. şehrine, *direkt* olarak, aktarmasız sefer yapar. Amerika'ya New York'dan girip Fuarı gördükten sonra PanAm'ın uğradığı herhangi başka bir şehirden direkt olarak dönebilir, *hiçbir ilâve ücret ödemeden* 20 şehir görebilirsiniz.

PanAm ile seyahatinizde misafirperver, iki dil konuşan kabin memurlarının yakın alâkalarından... *Paris'in meşhur Maxim's* Lokantasının nefis yemeklerinden... ve dünyanın en tecrübeli havayolu ile seyahat etmenin verdiği *huzurdan* istifade edersiniz.

Rezervasyon ve Fuar hakkında malûmat için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz:

İstanbul: Hilton Methali, Tel.: 47 45 30
Ankara: Atatürk Blv. 83, Tel.: 12 11 20
İzmir: İzmir Palas Oteli, Tel.: 32 1 60
Adana: Ağba Oteli, Tel.: 33 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu PanAm ile Daha İyi Seyahat Edersiniz

PAN AM

Atlantikte Birinci... Pasifikte Birinci... Lâtin Amerikada Birinci... Dünya Turunda Birinci...

yımızdan geçecektir, bizi kötü gösteren bölümler ayıklanacak, Fatih, finlandiyalı yazarın Fatihi yerine, bizim ve tarihimizin Fatihi olarak beyaz perdeye aktarılacaktır.

Aktarılacaktır ama, şurasını da hiç bir zaman göz önünden uzak tutmamak gerekir: Laurentiis, herşeyden önce bir sinema adamıdır, yapımcıdır ve Fatih filmi için dünyanın dolarını harcayacaktır. Gerçeği konuşmak gerekirse, normal bir sinema seyircisi için, tarih kitaplarının kahramanı Fatihin hiç de ilgi çekici bir yanı yoktur. waltari'nin uydurma kahramanı Fatih, birinci Fatihe bakarak, dünya sinema seyircisi bakımından daha önemli, daha sinemaya yatan bir kahramandır. Yapımcı Laurentiis'in ise, sinema seyircisine bizim Turizm ve Tanıtma Bakanlığımızdan ve isteklerinden daha yakın olması ve olacağı da olağan karşılanmalıdır.

Üstelik, bu işin bir de tuzu biberi vardır ki o da, Turizm ve Tanıtana Bakanlığının - bu, sinema ile ilgili işlerinde bütün ilgisizleri bulup çıkarma ustalığına şahane bir örnektir- bu işle ve senaryo ile yatandan ilgilenmesi için taa Romalara kadar gönderdiği uzmanı Yusuf Mardindir. Mardin, eski Yücel dergisinin kıyısında köşesinde sürelikler yayınlamış olan bir şair eskisidir ve sinemayla bütün barışıklığı, seyirci olmaktan ileri gitmemektedir. Mardin, sinemacı olmadığı gibi, tarihçi de değildir. Ne sinemacı, ne de tarihçi olan bir sözde uzmanın, uzman olarak senaryo yazımına katılarak gerekli karışmalarda bulunması ve yazılan senaryoyu ne hallere getireceği, doğrusu düşünmeğe değer!

İtalyan sinemasının iki büyük yapımcı ağasından biri ve hattâ başı olan Laurentiis, iki yıldan beri Fatih projesi üzerindedir ve kendi açısından tam bir tacir kafasıyla davranmaktadır. Laurentiis için hem ülke olarak, hem de sinema sanayii bakımından geri kalmış olan Türkiye, bir çeşit "bakir topraklar"dır. Son yıllarda turizme ister istemez verilen önem de, Laurentiis tipi yapımcıların iştahını kabartan niteliklerdendir. Bunların ötesinde, batı sinemacıları için yurdumuzda bloke edilip kalmış paraların mutlaka kurtarılması zorunluğu vardır. Bunun için de, konusu Türkiyede geçen bir film çevirmek, yapılacak islerin en akıllıcası olacaktır. Hele konu, o ülkenin üzerine titrediği ve önemsediği bir kişiyle ilgili olursa, sonuç daha da katmerli olacaktır. Fatih, bunun için seçilmiştir. Konu, üstelik Laurentiis âyârı bir yapımcı için de bulunmaz bir spectacle örneğidir. Hele, turizme dört elle sarılan ülkenin ilgililerinin kulaklarına, bu filmin, yurdumuzu, batıya daha da yatandan tanıtacağı ve turist atanma bütün kapalı kapılan ardına kadar açacağı da üfürüldüğünde, yapımcıya uzatılmadık el elbette kalmıyacaktır.

Dino de Laurentüs

Papaz pilâv yer mi?

Film çevrilip bittikten sonra, çevrilen ülkenin gerçekten batıya tanıtılıp tanıtılmadığı konusu ise sonra düşünülecektir! önce atı almak ve Üsküdarı geçmek gerektir. Bugüne ka. dar gelen yapımcıların Türkiyeye oynadıktan oyunun gerçek yüzü budur ve Samy Halfon ile Elia Kazanın yaptıklara "ölmeyen Kadın" ile "Amerika Amerika!" filmleri bunun unutulmaz örneklerini vermişlerdir.

Bir küçük masal

yahudi asıllı Samy Halfon -Laurentiis gibi-, işinin tam adamı bir yapımcıdır. Küçük sermayelidir, fakat kafası en karanlık işlere bile saat gibi işlemektedir. Türkiyenin döviz ve transfer sıkıntısı çektiği bir anda, bir çeşit kurtarıcı olarak ilgililerin karşısına dikilmiştir. Halfon, Türkiyede bloke edilmiş paralan yine Türkiyede ve türk parası olarak kullanmak istemektedir. Buna karşılık, yurdumuzda film çevirecek ve verilen paralan o ülkenin iç pazarında harcayacaktır. Savaş sonrasında amerikalı sinemacıların ekonomik yenilgiye de uğramış ülkelerde başvurduğu bu eskimiş oyun, ayni senaryo ile yeni baştan bu defa Türkiyede sahneye konulmuş ve çekilmiştir. Gerçi bu konuda parayı dışarı çıkar, mamakla türkler de kazançlı çıkmışlardır ama, en büyük vurgunu arada Halfon vurmuştur. Halfon, bu düşüncesini gerçekleştirme alanına sürme, den önce, batılı sinemacıları dolaşmış, batmış gözüyle bakılan Türkiye alacaklarım yan yarıya -basan daha da aşağıya- satın almıştır. Bu yoldan giderek elde edilen kazanç, Halfoh'un bugüne kadar çevirdiği Kimlerinin hepsinin üstünde bir kazançtır!

İtalyan sinemasının yapımcı ağası Laurentiis de -pek mümkündür ki- bu yolun yolcusudur. Bloke edilmiş paraların kurtaralmasıyla birlikte yurdumuzda kendisine ayrıca büyük yardımlar da sağlayacaktır. Başka bir ülkede -meselâ bugüne kadar spectacle için biçilmiş kaftan sayılan Yugoslavyada - bu tür yardımlar, belirli bir para karşılığı yapılmaktadır ve sinema il? ilgili sendikalar, yabancı filmcilerin kendi yurtlarında

film çekimlerini bazı şartlar dahilin, de sınırlamışlardır. Türkiye için bu çeşit davranışlar söz konusu değildir. Türkiye, bir kendini tanıtma çabası içinde, gerçeklerden uzak ve gereksiz bir iyiniyet kaygısını sürdürmektedir. Laurentüs'e bütün imkânları gücünün yettiğince verecektir. Ordu buna hazırdır, İstanbul Belediyesi buna hazırdır, öbür Bakanlıkların bu konuda herhangi bir itirazları yoktur ve başvurulduğunda, onlar da ellerindekilerini artlarına koymayacaklardır.

Fatih filimi için Laurentiis, Türkiyede bir stüdyo kuracağını da söylemektedir. Türkiyede bir stüdyo kurulması konusunda italyan yapımcı ağasının hiç bir zorunluğu yoktur. Ayrıca, Laurentiis'in yine Türkiyede kuracağı stüdyonun kendisine bir yararı da dokunmıyacaktır. Ama önemli olan, bu tür sözler edip "yapacağım, edeceğim"le halk oyunun ilgisini üzerine çekmektir. Halfon da ayni yoldan yürümüştü, Kazan da. İkinci James Bond filmi "Rusyadan Sevgilerte"nin yapımcıları da Türkiyede bir stüdyo kurmanın lüzumundan durup dururken söz açmışlardı.

Oysa Türkiyede, yerli film endüstrisini idare edecek güçte stüdyolar mevcuttur. Bunların yerine yenileri, nin kurulması değil, başlarına gerçek ten bu işi bilenlerin getirilmesi gerektir. Laurentiis, elbette bu gerçekleri bilmektedir. Yeniden bir stüdyo kurmanın güçlüklerini, kurulsa bile, bunun çalışma imkânından uzak kalacağını da ayrıca bilmektedir

Ana problem

Türkiyede yabancıların film çevirmesi, film çevirmek üzere akına başlamaları ve bu akını hızlandırmaları gelecek yıllarda daha da artacaktır. Nedeni, türk parasının batı paralarına karşılık daha düşük olması ve batı paralarının Türkiyede daha çok alış gücüne sahip olmasıdır. Üstelik, görüntü ve mekân olarak da, çiğnenmiş sakızların dışında bir özellik taşımaktadır. Yani Türkiye, batılı başka ülkelere göre, film çevrimi açısından en uygun ülkelerin başında gelmektedir. Bundan başka Türkiyede bir sinemacılar sendikası ancak sözde vardır ve tabiî, gücünü kabul ettirmekten uzaktır. O yüzden, her önüne gelen, rahatlıkla bu topraklarda film çevirme imkânına sahiptir. İlgili makamlar ise, "bizi kimbilir ne güzel tanıtacaklar! Aman, yardım edelim de memnun kalsınlar, bizi güzel göstersinler! Bizi güzel gösterince, batılı seyirciler, "hadi kalkın, bu filmin çevrildiği ülkeyi görmeye gidelim diyeceklerdir" hayâli içindedirler. Meselâ Fatih filmi için bu çeşit ümitler, bu defa da Laurentüs'e bağlanmıştır. İstanbul surları dışında kurulacak yeni bir eski İstanbul için, Bakanlık ve Belediye büyük yardım yapacaktır. Laurentiis'in söylediğine göre, bu dekor eski İstanbul, film çevriminden sonra Belediyeye bırakılacak ve Belediye de gelen turistlere bunu gösterip, ayrıca bir gelir sağlayacaktır! Buna âmin denilebelir mi? Belediyenin bundan çok daha önemli kamu hizmetleri vardır ve bir film için kurulacak dekora yardım, en sonra düşünülecek bir iştir.

Ayrıca, daha ayağının tozuyla, ilgili Bakana başrol teklif ederek cid. diyetinden insanı şüpheye düşüren bir yapımcıdan fazla birşey beklememek, dağın fare doğurması kabilinden bir sonuçla karşılaşıldığında da katiyyen şaşırmamak lâzımdır

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
başarı ile kullanılır!
GRİPİN
KININLI GRİPİN
GRİPİN
4-79
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

© KARİKATÜR REKLAM STÜDYOLARI

Bu bir REKORDUR!

Kaptan Joschua 11 m.lik yelkenli bir tekne ile New Port dan hareket ederek 74.000 km. uzunluğundaki deniz yolu ile dünya turunu tek başına 3 sene, 2 ay, 2 günde başardı. Bu zaferine rağmen Joschua yüzme bilmiyordu.

ZİRAAT BANKASI

Tasarruf Sahiplerine bir tek çekilişte

6 milyon lira

dağıtıyor. **Bu da bir REKORDUR!..**

BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE

40 APARTMAN DAİRESİ	
5 ADET	100.000 LİRA
10 ADET	50.000 LİRA
20 ADET	25.000 LİRA
50 ADET	5.000 LİRA

ZİRAAT BANKASI

AYRICA

33208 TALİHLİYE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ VERİYOR